

Japaninpystykorvan

Jalostuksen tavoiteohjelma

Alkuperäiset tekijät: Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y:n jalostustoimikunta 2010:
Satu Taskinen, Susanna Neva, Mia Hautala, Kirsi Vähätalo, Heidi Mäkelä

2016-2017 päivityksen tekijät: Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y:n jalostustoimikunta 2016:
Mia Hautala, Reetta Minkkinen, Nina Renlund, Päivi Silvendoin, Kirsi Vähätalo

2021-2022 päivityksen tekijät: Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y:n jalostustoimikunta 2021:
Tina Ehnström-Backas, Heidi Haromo, Reetta Minkkinen, Jenny Rautiainen, Kirsi Vähätalo

Päivitys hyväksytty rotujärjestön vuosikokouksessa

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO.....	1
2. RODUN TAUSTA	1
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	2
4. RODUN NYKYTILANNE	2
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	2
4.1.1. Populaation rakenne ja sukusiitos.....	3
4.1.2 Jalostuspohja	4
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	9
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	10
4.2 Luonne ja käyttäytyminen	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. –linjoihin	12
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	12
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	12
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	19
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	20
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista päivitä lukemat.....	23
4.3 Terveys ja lisääntyminen	24
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	24
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	24
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	42
4.3.4 Lisääntyminen.....	42
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	44
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	44
4.4 Ulkomuoto	45
4.4.1 Rotumääritelmä.....	45
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	47
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	49
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	50
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	50
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	50
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	50
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	50
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	53
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	53
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	55
7. LÄHTEET	55

1. YHTEENVETO

Japaninpystykorvien tavoiteohjelmassa populaatio, terveys, luonne ja ulkomuoto ovat tärkeimmät jalostuksen tavoitteet tässä järjestyksessä. Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu yhteen rotua koskeva ajankohtainen tieto ja tavoiteohjelman tarkoituksena on toimia jalostusta ohjaavana oppaana ja tietopakettina nykyisille ja uusille rodun kasvattajille ja harrastajille.

Japaninpystykorvan kanta on maailmanlaajuisesti melko pieni ja rodun ongelmana on historiallinen sukusiitos, mikä vaikuttaa nykytilanteeseen edelleen. Populaatiota tulee laajentaa rajoittamalla urosten jälkeläismäärää, käyttämällä laajasti kotimaista kantaa jalostukseen sekä tuomalla harkiten terveitä, oikealuonteisia ja rodunomaisia tuontikoiria. Rodun sukusiitosaste on laskenut vuosi vuodelta, viimeisen sukupolven (4 vuotta) ajalta keskiarvo on **1,53 %**.

Japaninpystykorvan terveystilanne on hyvä, mitään suurempia ongelmia ei tällä hetkellä ole. Sen pysyminen hyvänä edellyttää kuitenkin seurantaa ja harkintaa koirien jalostuskäytössä. Rotu on myös anatomialtaan ns. normaali koira ilman liioiteltuja piirteitä ja sen vuoksi lisääntymisongelmat ovat rodulla hyvin harvinaisia.

Luonneominaisuudet kuten iloisuus, ystävällisyys ja pystykorvalle ominainen valppaus sekä kohtuullinen pehmeys tulee säilyttää kiinnittämällä siitoskoirien luonteisiin erityistä huomiota.

Japaninpystykorvapennut menevät suurimmalta osalta seurakoiraksi, eikä niiden kanssa harrasteta mitään erityistä. Näyttelyt ovat suurin harrastusmuoto, agilitya, rally-tokoa sekä kaverikoiratoimintaa harrastetaan jonkin verran ja tottelevaisuuskokeisiin osallistuu satunnaisesti joitakin koiria.

Ulkomuodoltaan suurin osa japaninpystykorvista vastaa rotumääritelmää. Koirien keskipakoon tulee kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota, että koko pysyy muillakin kuin näyttelyyn osallistuvilla koirilla rotumääritelmän rajoissa.

2. RODUN TAUSTA

Japaninpystykorvan alkuperästä ei ole varmaa tietoa. Rotumääritelmän mukaan japaninpystykorvan sanotaan polveutuneen suurista valkoisista saksanpystykorvista, joita tuotiin Japaniin 1920-luvun tienoilla Siperian mantereeseen ja Koillis-Kiinan kautta. Italialaisen japaninpystykorva-asiantuntijan Marco Piasentin tutkimukset rodun alkuperästä ovat johtaneet siihen, että rotu polveutuisi saksalaisista pystykorvista sekä siperialaisen Nenet-heimon koirista, - laikoista, jotka olivat valkoisia, pienikokoisia, runsasturkkisia pystykorvia. Toisen maailmansodan aikana japaninpystykorvat melkein hävisivät Japanista. Sodan jälkeen rodun jalostus alkoi uudelleen niillä koirilla, joita vielä oli jäljellä. Nykypäivän japaninpystykorvat polveutuvat kaikki näistä toisen maailmansodan jälkeisistä koirista.

Japaninpystykorvia käytettiin Japanissa alun perin vahtikoirana, joka soveltui hyvin japanilaisten pienien pihojen vahdiksi ilmoittaen ei-toivotuista vieraista haukkumalla. Nykyään rotu on puhtaasti seurakoira, mutta ominaisuus vahtia omaa pihaa, asuntoa ja perhettä on edelleen jäljellä, joillakin yksilöillä hyvin voimakkaanakin. Japanissa rodun suosio on viime vuosikymmeninä hiipunut juuri haukkumisen vuoksi ja rotumääritelmässä mainitaankin ”äänekkyyksi ei ole sallittua”.

Rodulla on ollut Japanissa useita pieniä yhdistyksiä, joista Nippon Spitz Association (NSA) oli ehkä aktiivisin. Nykyään NSA on jakautunut kahtia ja toinen yhdistys jatkaa toimintaansa nimellä Nippon Spitz Club (NSC). Eri yhdistyksillä on omat koiralinjansa, näyttelynsä, tuomarinsa ja rotumääritelmänsä, jossa on pieniä eroja ja tarkennuksia FCI:n viralliseen rotumääritelmään. Yhdistykset pitävät myös omaa koirarekisteriä ja ennen Japanin Kennelklubin liittymistä 1970-luvun lopulla FCI:hin, yhdistysten koirarekisterit olivat aivan virallisia. Nykyään japaninpystykorvat rekisteröidään myös Japanin Kennelklubin koirarekisteriin.

Japanilaisilla on paljon traditiota, joita he ovat soveltaneet myös kotimaisiin rotuihinsa. Pienillä yksityiskohdilla on suuri merkitys ja ne ovat liittyneet vahvasti myös koirien jalostuskäyttöön. Japaninpystykorvien korvien muoto kuvaa viistoon katkaistua bambunvartta ja kirsun pigmentin tulee olla hiilenmusta, tietyn hiilen sävyinen. Kynsien värillä on myös paljon merkitystä ja koirien myyntihinta saattaa määräytyä mustien kynsien lukumäärän perusteella.

Japaninpystykorvia on kasvatettu kotimaassaan tunnustettuna rotuna jo vuodesta 1953, mutta Japanin ulkopuolella rotu tuli tunnetuksi vasta 70-luvun alussa kun kansainvälinen koirajalostusliitto FCI hyväksyi rodun vuonna 1964 ja japaninpystykorva tuli vähitellen kasvattajien tietoisuuteen myös muualla maailmassa. Rotumääritelmä on laadittu vuonna 1948 ja on ollut pienin muutoksin voimassa tähän päivään saakka.

Vuonna 1967 syntynyt narttu Sabina of Moon Light oli ensimmäinen Eurooppaan (Norjaan) tuotu japaninpystykorva, mutta se rekisteröitiin vasta vuonna -77, 11-vuotiaana, eikä sillä ollut jälkeläisiä. Ensimmäinen Pohjoismaissa rekisteröity japaninpystykorva Götter-Mahls Shanshan tuotiin 17.5.1973 Japanista Ruotsiin ja samana

vuonna tuotiin useampia koiria. Ruotsiin tuoduista 70-luvun uroksista käytetyimmät olivat em. Andoleason of Golden Meadow, Götter-Mahls Shanshan, täysveljet Hawk ja Hover of Kagetsu Land, Albert of Lovely, Fujimiland Baby Ramale ja Bilke of Summit Field. Nartuista pentuesisaret Adela ja Alice of Amage, Bullet Fancy of Nedory, Athena Leilani of Aloha Land, Daniel of Rose Garden, Gradice of House Cactus, White Joanna of Moon Light ja White Pearl of Lone Hill. Nämä koirat olivat vanhempina suomalaisten japaninpystykorvien kantakoirille ja esiintyvät lähes kaikkien suomalaisten koirien sukutauluissa ja näistä samoista koirista rotu on levinnyt muualle Eurooppaan, Iso-Britanniaan ja Australiaan.

Suomeen ensimmäisen japaninpystykorvan toi Meri Lönnqvist (Merihill kennel) vuonna 1974. Kyseessä oli uros Alvretens Chinchiro, joka syntyi ensimmäisistä pentueista Ruotsissa. Urosta käytettiin siitokseen vain yhden kerran, koska sillä oli omistajansa mukaan toivomisen varaa luonteessa. Ensimmäiset Suomeen tulleet nartut (1975) olivat sisarukset Alvretens Eshana ja Alvretens Edana, joista Eshanan toi Meri Lönnqvist ja Edanan Gun Lindberg (Fancy Dog kennel).

Suomen ensimmäinen pentue syntyi Alvretens Edanalle Fancy Dog kenneliin, jossa oli yksi uros ja kolme narttua ja pari kuukautta myöhemmin myös sisko Eshana sai ensimmäiset pentunsa, kaksi urosta ja yhden nartun. Molemmat astutettiin Andoleason of Golden Meadow'lla Ruotsissa. 70-luvulla Suomeen tuotiin Ruotsista useiden suomalaisten kenneleiden kantakoirat, mm. Shiromi's Akai (Merihill kennel), Ceholms Yasuhiko, Ceholms White Snowman ja Ceholms White Star (Jaspis kennel), Ceholms Yamashina, Ceholms Yono ja Caniko (Suojan kennel), Alvretens Manzoku (Fancy Dog kennel) joista suomalainen japaninpystykorvakanta on pääasiassa saanut alkunsa.

Rodun ollessa uusi Suomessa, ei vielä kiinnitetty huomiota saman uroksen liiakäyttöön ja uroksia oli käytettävissäkin vain muutamia ja nekin useasti sukua keskenään. Tästä seurasi korkea sukusiitosprosentti yksittäisille yhdistelmille ja koko rodulle. Tämä historiallinen sukusiitos vaikuttaa edelleen voimakkaasti yhdistelmien sukusiitosprosentteihin, vaikka varsinaista sukusiitosta ei enää suositakaan rodun piirissä. 1970-luvulla Suomeen tuodut koirat ja niiden jälkeläiset, joiden jälkeläismäärä oli suuri, esiintyvät tällä hetkellä pääasiassa 5. ja 6. sukupolvessa nykyisten koirien sukutauluissa ja siitä taaksepäin useaan kertaan. Historiallisen sukusiitoksen vaikutus vähenee vähitellen, kun jalostukseen käytetään koiria, joilla samat esivanhemmat ovat mahdollisimman kaukana sukutaulussa.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen Japaninpystykorva-alajaosto perustettiin 19.11.1981 Helsingissä. Alajaosto rekisteröitiin yhdistysrekisteriin vuonna 1984 ja Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y. hyväksyttiin 11.5.1984 rotua harrastavaksi yhdistykseksi. Rotujärjestöksi yhdistys hyväksyttiin Suomen Kennelliiton valtuuston kokouksessa 11.5.1991.

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja sekä kuusi muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajan toimikausi on yksi vuosi ja muiden jäsenten toimikausi kaksi vuotta. Vuodesta 1982 lähtien yhdistys on julkaissut neljä kertaa vuodessa ilmestyvää jäsenlehteä, Valkohuiskua.

Rotujärjestön jalostustoimikunnan valitsee yhdistyksen vuosikokous kahdeksi vuodeksi kerrallaan siten, että kaksi tai kolme jäsentä on vuorollaan erovuorossa. Jalostustoimikuntaan kuuluu viisi jäsentä. Toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, pentuvälittäjän sekä jalostusneuvojan. Jalostustoimikunnan tehtävänä on huolehtia japaninpystykorvien jalostustoimintaan liittyvistä asioista, jalostusneuvonnasta, jalostukseen liittyvän tiedon keräämisestä ja tallentamisesta, kasvattajapäivien ja jalostustarkastuksien sekä ulkomuototuomarikoulutuksien ja kollegioiden järjestämisestä.

Taulukko 1: Yhdistyksen jäsenmääriä

2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
297	306	315	332	306	311	295	279	269	315	285	335	379	406	398	379	383	383	379	403	389

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

4.1.1. Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 2: Vuositilasto – rekisteröinnit (Lähde: Koiranet)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut (kotimaiset)	127	88	120	110	155	154	162	163	162	173
Tuonnit	1	4	4	2		2	3	2	2	4
Rekisteröinnit yht.	128	92	124	112	155	156	165	165	164	177
Pentueet	32	28	34	30	44	47	46	48	45	51
Pentuekoko	4	3,1	3,5	3,7	3,5	3,3	3,5	3,4	3,6	3,4
Kasvattajat	23	19	25	19	35	34	33	34	29	34
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	21	24	27	23	34	30	36	36	32	36
- kotimaiset	12	21	20	19	27	24	27	27	25	25
- tuonnit	6	2	4	4	5	4	6	6	7	11
- ulkomaiset	3	1	3	0	2	2	3	3	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 5 kk	5 v 2 kk	4 v 11 kk	5 v 10 kk	4 v 4 kk	4 v 6 kk	5 v 6 kk	5 v	5 v 11 kk	4 v 6 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	32	27	34	28	44	47	46	46	45	50
- kotimaiset	31	26	32	27	42	44	41	42	41	43
- tuonnit	1	1	2	1	2	3	5	4	4	7
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v	3 v 4 kk	4 v 4 kk	3 v 7 kk	4 v	4 v 2 kk	4 v 3 kk	3 v 9 kk	3 v 9 kk	3 v 10 kk
Isoisät	46	41	49	40	52	45	61	56	56	58
Isoäidit	50	43	53	44	63	59	63	66	65	70
Sukusiitosprosentti	1,53 %	1,45 %	1,60 %	1,55 %	1,37 %	2,08 %	1,80 %	1,52 %	1,41 %	2,14 %

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 3: Jalostuspohja per sukupolvi (Lähde: KoiraNet)

Per sukupolvi (4 vuotta)	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
- pentueet	124	136	155	167	185	186	190	194	198	206
- jalostukseen käytetyt eri urokset	67	77	79	83	89	89	88	89	90	93
- jalostukseen käytetyt eri nartut	90	103	113	123	126	122	129	138	136	134
- isät/emät	0,74	0,75	0,7	0,67	0,71	0,73	0,68	0,64	0,66	0,69
- tehollinen populaatio	108 (44%)	123 (45%)	132 (43%)	141 (42%)	148 (40%)	145 (39%)	149 (39%)	155 (40%)	155 (39%)	156 (38%)
- uroksista käytetty jalostukseen	6 %	10 %	11 %	11 %	11 %	11 %	10 %	13 %	15 %	15 %
- nartuista käytetty jalostukseen	10 %	17 %	21 %	24 %	26 %	26 %	25 %	24 %	27 %	28 %

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 4: Vuosien 2011-2020 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta (Lähde: KoiraNet)

#	Uros	Tilastointiaikana 2011-2020					Toisessa polvessa		Yhteensä	
		syntynyt	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CHEZZAY'S ECHO OF EROS i. Freddygården's Ice White Envy e. Enfloy'z La 'Diva Name Of The Game	2008	17	46	3,25 %	3 %	16	54	20	57
2	MINNLETT'S XMAS SURPRICE i. Chezzay's Heroic Helix e. Almarven's Fumiko	2013	11	40	2,83 %	6 %	4	16	11	40
3	NELIVEDON AARRE <i>i. Tamilan Universal King</i> e. Pihlajaniemen Taiyoo-Cham	2008	15	36	2,55 %	9 %	17	61	22	57
4	SAKURA ZENSEN LITTLE WHITE BOY i. Tamilan Quick Silver e. Tamilan White Rose	2011	9	32	2,26 %	11 %	4	12	9	32
5	TAMILAN UNIVERSAL KING i. Donorei Fryon e. Tamilan Only One	2006	9	31	2,19 %	13 %	39	96	13	48
6	NOBLEWHITE BREEZY WIND i. Don Camu's Bond Boy e. Noidens Surprise Kissing Kate	2015	7	29	2,05 %	15 %	1	4	8	32
7	NOIDENS IMMORTAL IPPO i. Confettie's Passion For Life e. Noidens Vanity Silverbow Of Geisha	2009	8	29	2,05 %	17 %	4	16	8	29
8	TÄHTI NALLEN DAIGO <i>i. Nelivedon Aarre</i> e. Tähti Nallen Uzuki Noriko	2010	7	28	1,98 %	19 %	3	14	8	29
9	MAAHISKIVEN YUME CHIBI SHOUNEN i. Noidens Stars Of Gutten e. Balistar India	2011	7	28	1,98 %	21 %	6	20	7	28
10	NOIDENS LOVE JUST OF POWER i. Rowleys Just Justin e. Wisexs Åda Of Yochi	1999	6	24	1,70 %	23 %	24	84	14	50
11	PIHLAJANIEMEN AKINO SUGI <i>i. Lapislazuli Of Sylph Sato</i> e. Orange Hill JP Doris	2010	7	24	1,70 %	25 %	6	21	7	24
12	LUMIVYÖRYN XTREMELY XPERT <i>i. Noidens Love Just Of Power</i> e. Lumivyöryn Päivänsäde	2011	4	23	1,63 %	26 %	3	9	4	23
13	UNIVERS FANTAZM MITSUO TARO i. Univers Fantazm Mitsuo Taro e. Tseya Vom Rollenden Haus	2013	6	21	1,49 %	28 %	3	9	6	21
14	LAPISLAZULI OF SYLPH SATO i. Amille Of Toyoshi Hakuren e. Blueberry Of Kumiko Family	2007	6	20	1,41 %	29 %	24	68	14	47
15	PRETTY TOUCH FREE SOUL i. Kalabalik Attack Af Felix e. Noblewhite Great Soul	2007	6	19	1,34 %	30 %	10	36	7	22

Liikaa käytetyt urokset on merkitty taulukkoon varjostetulla taustalla ja sukulaisuussuhteita on merkitty lihavoiduin ja kursivoiduin tekstein.

Vuosina 2011-2020 33 eniten käytettyä urosta on isänä 50 % kaikista ajanjakson aikana rekisteröidyistä pennuista. Tämän ajanjakson ajalla 12 uroksella on liikaa jälkeläisiä, kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 5% suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (koiramäärä 445, suhteutettu luku 22,25), (Chezzay's Echo Of Eros, Minnlett's Xmas Surprice, Nelivedon Aarre, Sakura Zensen Little White Boy, Tamilan Universal King, Noblewhite Breezy Wind, Noidens Immortal Ippo, Tähti Nallen Daigo, Maahiskiven Yume Chibi Shounen, Noidens Love Just Of Power, Pihlajaniemen Akino Sugi, Lumivyöryn Xtremely Xpert). Lisäksi myös Lapislazuli Of Sylph Saton kokonaisjälkeläismäärä on liian suuri. Usealla liikaa käytetyistä uroksista on myös liikaa jälkeläisiä toisessa polvessa kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (suhteutettu luku 44,5)(Chezzay's Echo Of Eros, Nelivedon Aarre, Tamilan Universal King, Noidens Love Just Of Power). Käytetyimpien urosten joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Huomioitavaa on, että kahdeksan käytetyimmän uroksen joukossa on uroksia kolmessa sukupolvessa. Kahdeksanneksi käytetyimmän Tähti Nallen Daigon isä Nelivedon Aarre on kolmantena. Tämän isä Tamilan Universal King on viidenneksi käytetyin uros. 11. olevan Pihlajaniemen Akino Sugin isä Lapislazuli Of Sylph Sato on neljäntenätoista. 12. olevan Lumivyöryn Xtremely Xpertin isä Noidens Love Just Of Power on kymmentenä.

Vuosina 2006-2015 30 eniten käytettyä urosta on isänä 50 % kaikista ajanjakson aikana syntyneistä pennuista. Tämän ajanjakson ajalla 11 uroksella on liikaa jälkeläisiä, kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 5% suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Jean V. Rollenden Haus, Noidens Love Just Of Power, Nelivedon Aarre, Lapislazuli Of Sylph Sato, Donorei Fryon, Tamilan Universal King, Chezzay's Echo Of Eros, Pihlajaniemen Kitamura D'Floy, Eri-Terrin Mikato, Fuji-San Eastern Sun ja Tamilan Quick'Silver). Usealla liikaa käytetyistä uroksista on myös liikaa jälkeläisiä toisessa polvessa kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Jean V. Rollenden Haus, Noidens Love Just Of Power, Donorei Fryon, Tamilan Universal King ja Pihlajaniemen Kitamura D'Floy). Käytetyimpien urosten joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Huomioitavaa on, että kuuden käytetyimmän uroksen joukossa on neljä sukupolvea uroksia samaa sukua. Kolmantena olevan Nelivedon Aarteen isä Tamilan Universal King kuudentena, jonka isä Donorei Fryon viidentenä sekä sen isä Jean V. Rollenden Haus ensimmäisenä. Lisäksi 15. olevan Sakura Zensen Little White Boyn isä Tamilan Quick'Silver kahdentenaatoista.

Vuosina 2000-2009 29 eniten käytettyä urosta on isänä 50 % kaikista ajanjakson aikana syntyneistä pennuista. Tämän ajanjakson ajalla seitsemällä uroksella on liikaa jälkeläisiä, kun enimmäisjälkeläis-määräksi lasketaan 5 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Jean V. Rollenden Haus, Jasam's Take Oh Kiko, Pihlajaniemen Kitamura D Floy, Companero Tomyko, Noblewhite Charmant, Fuji-San Eastern Sun, Donorei Fryon). Lähes kaikilla liikaa käytetyillä uroksilla on myös liikaa jälkeläisiä toisessa polvessa kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Jasam's Take Oh Kiko to Akido, Pihlajaniemen Kitamura D Floy, Jean V. Rollenden Haus, Confettie's Special Jackpot, Noblewhite Charmant). Käytetyimpien urosten joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Huomioitavaa on, että eniten käytetyn Jean V. Rollenden Hausin poika Donorei Fryon on seitsemäntenä ja toisena olevan Jasam's Take Oh Kikon poika Fuji-San Eastern Sun kuudentena eniten käytettyjen urosten listalla.

Taulukko 5: Vuosien 2011-2020 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua (Lähde: KoiraNet)

#	Narttu	Tilastointiaikana 2011-2020				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		syntynyt	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	SCHENK'S HENRIETTA i. Schenk's Fridolf e. Schenk's Elisabeth	2010	4	23	1,63 %	3	9	4	23
2	SAKURA ZENSEN JANIZA i. Donorei Fryon e. Tamilan Only You	2010	5	22	1,56 %	3	9	5	22
3	ORANGE HILL JP DORIS i. Royal Doll's Will Hunter e. Chiko Of Kuniyoshi Spirit	2008	4	19	1,34 %	15	47	5	24
4	BELLA GODIVAS GALANTHIS i. Midanet Festuca e. Bella Godivas Deidami	2011	3	19	1,34 %	4	13	3	19
5	TÄHTI NALLEN WAMI HIDEKO <i>i. Pihlajaniemen Kawaii Kumico</i> e. Tähti Nallen Bashira	2009	5	19	1,34 %	1	5	5	19
6	SAKURA ZENSEN LITTLE WHITE STAR i. Tamilan Quick'Silver e. Tamilan White Rose	2011	5	17	1,20 %	4	18	5	17
7	DUNLIN'S NOBLE JEWEL OF HOUNDBRAE i. Freddygårdens's Make Me Proud e. Houndbrae Lotus Flower	2013	4	17	1,20 %	1	4	4	17
8	FUJI-SAN QUIET WHIRL i. Fuji-San Adam's Apple e. Sagapo Otamut	2006	3	16	1,13 %	3	12	5	27
9	LUMIVYÖRYN QUE VIDA i. Jasam's Interesting Silver Boy e. Little Yokohama Arisa	2009	3	16	1,13 %	4	17	3	16
10	HISARIN HIMEKO i. Tamilan Akashi e. Eri-Terrin Dimba	2015	4	16	1,13 %	5	18	4	16
11	TÄHTI NALLEN UZUKI NORIKO i. Jean V. Rollenden Haus e. Fuji-San Ushie Ushiyama	2008	4	14	0,99 %	13	38	5	17
12	LUMIVYÖRYN REIJIN RANMAN i. Accel Of God Mount JP e. Lumivyöryn Harebare Hakuun	2009	3	14	0,99 %	2	6	3	14
13	JEMERITAN WHITE DAISY <i>i. Pihlajaniemen Kawaii Kumico</i> e. Fuji-San Yummy Yolanda	2009	3	14	0,99 %	6	21	3	14
14	TAMILAN INABA NO SHIROUSAGI i. Fuji-San Hiroshi e. Sakura Zensen Little White Star	2015	3	13	0,92 %	1	5	4	18
15	TAMILAN WHITE ROSE i. Noidens Love Just Of Power e. Tamilan Unique Princess	2008	3	13	0,92 %	19	66	4	16

Liikaa käytetyt nartut on merkitty taulukkoon varjostetulla taustalla ja sukulaisuussuhteita on merkitty lihavoiduin ja kursivoiduin tekstein.

Vuosien 2011-2020 aikana yhdellä nartulla (Schenk's Henrietta) on liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään ja toisen polven jälkeläismäärä on myös kahdella nartulla (Orange Hill JP Doris ja Tاملان White Rose) liian korkea, kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään. Lisäksi kahdella listan nartuista on kokonaisjälkeläismäärä liian suuri (Orange Hill JP Doris ja Fuji-San Quiet Whirl). Käytetyimpien narttujen joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Taulukkoon on merkitty lihavoiduin ja kursivoiduin tekstein koirien sukulaisuussuhteita. 6. olevan Sakura Zensen Little White Starin emä Tاملان White Rose on viidentenätoista ja tytär Tاملان Inaba No Shirousagi on neljäntenätoista.

Vuosien 2006-2015 aikana yhdellä nartulla (Blue Cloud Cinderella) on liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään ja toisen polven jälkeläismäärä on myös yhdellä nartulla (Snowtime's Shinju) liian korkea, kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään. Käytetyimpien narttujen joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Ensimmäisenä ja kuudentena ovat Fuji-San Quiet Whirl ja Sagapo Hepsankeikka ovat puolisisarusia. Kahdentenatoista ja viidentenätoista ovat Little Yokohama Aya ja Little Yokohama Arisa ovat sisarusia ja lisäksi neljäntenätoista on Little Yokohama Arisan tytär Lumivyöryn Que Vida. Viidentenä olevan Tاملان Only Youn tytär Sakura Zensen Janiza on yhdentenätoista.

Vuosien 2000-2009 aikana nartuilla ei ole liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään, mutta toisen polven jälkeläismäärä on yhdellä nartulla liian korkea kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Fuji-San Quragikuhime). Käytetyimpien narttujen joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Nartuissa toisena oleva narttu Fuji-San Quragikuhime on neljäntenä olevan Fuji-San Shangri-Lan ja sijalla 14. olevan Fuji-San Apple Pien emä, kolmantena olevan Tاملان Isabel De Emirolla on listalla kaksi tytärtä samasta pentueesta, Tاملان Only You kahdeksantena ja Tاملان Only One sijalla 15. Lisäksi Tاملان Isabel De Emiro ja Tاملان Ice Angel ovat pentuesisarusia.

Sekä käytetyimpien urosten että narttujen listassa on keskenään läheistä sukua olevia koiria. Narttujen kolmantena olevan Orange Hill JP Doriksen jälkeläinen Pihlajaniemen Akino Sugi on käytetyimpien urosten yhdentenätoista. Urosten neljäntenä olevan Sakura Zensen Little White Boyn täyssisko Sakura Zensen Little White Star on narttujen kuudentena ja näiden emä Tاملان White Rose on narttujen viidentenätoista. Narttujen yhdentenätoista olevan Tähti Nallen Uzuki Norikon jälkeläinen Tähti Nallen Daigo on käytetyimpien urosten kahdeksantena.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Japaninpystykorvia kasvatetaan eniten kotimaansa Japanin ulkopuolella Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Australiassa, Iso-Britanniassa ja Venäjällä. Ruotsissa ja Australiassa rekisteröintimäärät ovat hiukan muita maita korkeammat. Myös Tanskassa ja muutamissa Keski-Euroopan maissa rotua kasvatetaan muutamia pentueita vuodessa, muualla maailmassa voidaan puhua yksittäisistä pentueista. Japaninpystykorvia on viety myös USA:an ja siellä on muutamia aktiivisia kasvattajia, mutta rotu ei kuulu American Kennel Clubin hyväksymiin rotuihin, joten USA:ssa kasvatetut japaninpystykorvat eivät kuulu FCI:n hyväksymään rekisteriin. Japanissa rotua rekisteröidään ylivuomaisesti eniten, mutta rekisteröintimäärät ovat hiipuneet tasaisesti vuoden 2000 - 1562 rekisteröidystä pennusta vuoteen 2012 asti, jonka jälkeen rekisteröintimäärät ovat lähteneet hienoiseen nousuun. Vuonna 2015 Japanissa rekisteröitiin 840 japaninpystykorvaa.

Japaninpystykorvien kanta Japanin ulkopuolella koostuu lähes kaikki samoista koirista, jotka tuotiin 70-luvulla Japanista Ruotsiin, joten myös ulkomaisten koirien historiassa esiintyvät samat koirat kuin suomalaisissa koirissa. Kuten Suomessa myös Ruotsissa, Norjassa ja Iso-Britanniassa samat koirat sijoittuvat pääasiassa 7-8 sukupolven päähän nykypäivän siitosikäisten koirien sukutauluissa ja esiintyvät useasti sitä seuraavissa sukupolvissa. Eurooppaan on tuotu muutamia koiria Japanista.

Japanista Eurooppaan tuoduilla nykypäivän koirillakin esiintyy sukutauluissaan samoja koiria kuin 70-luvulla Ruotsiin tulleissa koirissa, mutta Japanissa on myös olemassa koiria, joissa nämä samat koirat ovat jo jääneet useiden sukupolvien päähän. Japanista tuominen on muodostunut hankalaksi pitkän välimatkan, kustannusten, kielen ja erilaisen kasvatuskulttuurin vuoksi. Rotu on Japanissa myös epätasainen rakenteeltaan ja ulkomuodoltaan, eikä terveystilanteesta ole juurikaan tietoa. Japanissa on erimuotoista kasvatusta, joka selittää epätasaisen laadun.

Sieltä löytyy kasvattajia, jotka kasvattavat yhteistyössä toistensa kanssa kuuluen rotuyhdistyksiin sekä ns. pentutehtailijoita, jotka tuottavat pentuja esimerkiksi eläinkaupoille.

Taulukko 6: Japaninpystykorvien rekisteröintimääriä rodun tärkeimmissä kasvatusmaissa

(Lähde: Ko. maiden kenneljärjestöt)

Vuosi	Suomi	Ruotsi	Norja	Japani	Australia	Iso-Britannia	Venäjä
2020	128	160	132	1151	366	181	459
2019	92	139	147	1063	184	145	481
2018	124	176	127	1004	184	187	475
2017	112	195	151	934	241	182	400
2016	155	175	170	960	147	207	404
2015	156	158	144	840	193	144	
2014	165	252	188	715	230	218	
2013	165	215	169	602	264	125	
2012	164	223	185	580	267	151	
2011	177	243	153	602	319	129	
2010	183	224	244	636	344	126	
2009	184	268	224	806	270	165	
2008	200	251	178	955	302	190	
2007	141	273	173	925	229	181	
2006	201	208	165	1112	263	154	

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Japaninpystykorvien rekisteröintimäärät lähtivät nopeasti nousuun heti rodun tultua Suomeen. Huippuvuonna 1992 pentuerekisteröintimäärä oli 363 kpl ja silloin yksittäisiä kasvattajiaakin oli 78. **Puolessa välissä 90-lukua rekisteröintimäärät alkoivat laskea ja ovat laskeneet tasaisesti vakiintuen 2000-luvulla 150-200. Vuodesta 2017 alkaen rekisteröintimäärät ovat laskeneet alhaisiksi. Matalimmillaan rekisteröintimäärä on ollut vuonna 2019, vain 88 pentua ja yksittäisiä kasvattajia oli kyseisenä vuonna 19.**

Pohjoismaissa rekisteröintimäärät ovat myös hieman laskeneet, rodun kotimaassa Japanissa nousseet yli tuhanteen koiraan vuodessa. Venäjän rekisteröintimäärät on saatu tietoon vasta alkaen vuodesta 2016. Vaikka ulkomaisilla koirilla on pääosin samat kantakoirat kuin suomalaisillakin koirilla, eroavat ne kuitenkin jo useamman sukupolven ajalta suomalaisesta kannasta ja tuontikoiria kannattaa harkiten tuoda. Sekä Iso-Britanniassa että Australiassa japaninpystykorvat ovat hyvin läheistä sukua toisilleen ja niiden sukusiitosprosentti on korkea. Myös Venäjällä osa populaatiosta on vahvasti sukusiitettyny. Useamman yksilön tuominen näistä maista nostaa nopeasti rodun sukusiitosastetta myös Suomessa. Samansukuisia tuontikoiria tuodaan kaikkiin Pohjoismaihin ja niiden jälkeläiset leviävät vähitellen jokaiseen maahan. Tuontikoiran tuontia harkittaessa tulisi pyrkiä löytämään sellaisia koiria, joiden lähisukulaisia ei ole jo Pohjoismaissa.

Taulukko 7: Ulkomailta Suomeen tuodut koirat vuosien 1975-2020 aikana (Lähde: Koiranet)

Tuontimaa	Uroksia	Narttuja	Yhteensä	%-osuus	Ensimmäinen	Viimeinen
Ruotsi	40	42	82	60 %	1975	2020
Norja	9	9	18	13 %	1985	2018
Venäjä	8	4	12	9 %	2001	2019
Japani	2	3	5	4 %	2003	2009
Brasilia	2	2	4	3 %	2005	2006
Iso-Britannia	0	4	4	3 %	1993	2013
Australia	2	1	3	2 %	1988	2010
Irlanti	0	2	2	1 %	2008	2009
Italia	1	1	2	1 %	1996	2007
Ranska	1	1	2	1 %	2005	2019
Saksa	0	1	1	1 %	2003	2003
Tanska	1	0	1	1 %	2009	2009
Liettua	1	0	1	1 %	2019	2019

Sekä urosten että narttujen jalostukseen käytön ikä on pysynyt lähes samanlaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Keskimääräinen uroksien käyttöikä on 5,0 vuotta vaihdellen 4v 4kk ja 5v 11kk välillä ja narttujen käyttöikä 3,9 vuotta vaihdellen 3v 4kk ja 4v 4kk välillä. Luvuista on nähtävissä, ettei uroksien ja narttujen jalostukseen käytön keski-ikä poikkea paljoa toisistaan. Kun narttuja käytetään enimmäkseen jalostukseen 2-7 vuotiaina, eivät käytetyt urokset näytä olevan paljon vanhempia. Tästä voisi päätellä, että uroksia käytetään jalostukseen melko nuorina, vaikka olisi suositeltavaa jakaa jalostuskäyttö useammille vuosille.

Rodun sukusiitosaste on Koiranetin vuositilaston mukaan keskimäärin 1,65 kymmenen vuoden ajalta, ja 1,53 viimeisen sukupolven ajalta (4 vuotta). Rodun sukusiitosaste on aiemmin tasaisesti pudonnut, mutta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana vakiintunut vaihtelevaan 2 prosentin molemmin puolin. Todellisuudessa sukusiitosaste on tätä korkeampi, koska Koiranetissä osalla koirista, mm. tuontikoirilla on puutteellinen sukutaulu, eikä kaikkien koirien sukulaissuhteet ole laskettavissa. Kehityssuunta on kuitenkin nähtävissä. Vaikka sukusiitosaste on pudonnut, niin historiallinen rasite vaikuttaa edelleen. Tulevaisuutta ajatellen asiaan voidaan vaikuttaa käyttämällä laajasti jalostukseen eri koiria, joiden sukutauluissa historialliset vaikuttajat ovat jääneet mahdollisimman kauas.

Neljän vuoden tehollinen populaatiokoko oli Koiranetin tilaston mukaan vuosien 2011-2020 ajalta keskimäärin 48 vaihdellen 35-59 välillä. Neljän viimeisen vuoden aikana tehollinen populaatio on laskenut aiemmista vuosista. Tehollinen populaatiokoko on alhainen ja sen nostaminen edellyttää nykyistä useampien koirien jalostuskäyttöä ja jalostukseen käytettävien koirien jälkeläismäärien tasaisuutta.

Viimeisen sukupolven aikana käytettiin 90 eri narttua kohden 67 eri urosta jalostukseen isä/emä-suhteen ollessa 0,74. Ihanteena olisi, että uroksia ja narttuja käytettäisiin yhtä paljon, mutta rodun tilanne on tältä osin jo melko hyvä. Uroksista käytetään jalostukseen keskimäärin vain 6 % kun loput 94 % jäävät käyttämättä ja narttujakin käytetään vain reilut 10 %. Tämä merkitsee, että suurin osa eri geeniyhdistelmistä menee hukkaan. Kotimaista koirakantaa tulisi hyödyntää huomattavasti tehokkaammin.

Samoja yhdistelmiä on toistettu jonkun verran, joitain yhdistelmiä useampaankin kertaan, mutta suuntaus erilaisten yhdistelmien käyttöön on selvästi yleistynyt.

Uroksissa on 12 koiraa, joilla on liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän vuoden rekisteröityyn koiramäärään ja usealla niistä on myös liikaa toisen polven jälkeläisiä. Useat käytetyimmistä uroksista ovat myös läheistä sukua keskenään. Yhdellä nartulla on liikaa jälkeläisiä ja samoin kahdella ylittyy toisen polven jälkeläismäärä.

Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien sekä uroksien, että narttujen joukossa on useampia koiria, joilla on samoja vanhempia sekä lisäksi sellaisia koiria, joilla on sukutauluissaan useita samoja koiria, mutta hieman eri järjestyksessä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että japaninpystykorvan jalostuspohja on Japania lukuun ottamatta maailmanlaajuisesti melko kapea, koska Suomen ohella myös muiden maiden japaninpystykorvakanta koostuu alkujaan samoista vanhemmista ja nämä samat koirat esiintyvät nykykoirilla 8-9 sukupolvessa ja siitä taaksepäin useaan kertaan. Tehollinen populaatio Suomessa ei ole kovin suuri, sillä jalostukseen käytetyissä koirissa on paljon sukua keskenään olevia koiria ja useilla koirilla on liian paljon jälkeläisiä. Suurin osa kotimaisista koirista jää kokonaan käyttämättä jalostukseen ja se vaikuttaa suurelta osin eri geeniyhdistelmien häviämiseen.

Näyttelymenestys vaikuttaa liian paljon jalostusvalintoihin ja menestyvät koirat ovat suosituimpia jalostuskäytössä. Näyttelyissä paljon kiertävät koirat ovat yleensä vain muutaman kasvattajan kasvattamia ja uudet, tulevat kasvattajat ostavat pentunsa etupäässä näistä näyttelymenestyneistä vanhemmista. Tästä on seurauksena, että useiden kasvattajien jalostuskoirat ovat aivan samansukuisia keskenään. Tuontikoirien jalostuskäytön ongelmana on, että lähes kaikki kasvattajat käyttävät samaa tuontikoiraa tai sen jälkeläisiä ja samat koirat esiintyvät sukutauluissa vain hieman eri järjestyksessä.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Japaninpystykorvan käyttötarkoitus on seurakoira ja rotumääritelmässä luonnetta kuvataan älykkääksi, hyväntuuliseksi ja valppaaksi, äänekkyyksi ei ole sallittua.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Japaninpystykorvilla ei ole erillisiä näyttely- tai käyttölinjoja.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Japaninpystykorvilla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyä luonteen, käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Japaninpystykorvista on tehty vähän mitattavia luonnearvioita ja luonteiden arviointi perustuu pääosin kasvattajien ja omistajien näkemykseen sekä näyttelyissä tai jalostustarkastuksissa tehtyihin käytösarviointeihin.

MH-luonnekuvaus

Vuosina 2011-2020 japaninpystykorvia on osallistunut yhteensä 80 kappaletta MH-luonnekuvaukseen Suomessa. Näistä 76 on suorittanut MH-luonnekuvauksen ja 4 koiraa keskeyttänyt. Suomen Japaninpystykorvayhdistys on järjestänyt neljä MH-luonnekuvausta. MH-luonnekuvausten pohjalta on tehty japaninpystykorville rotuprofiili.

Taulukko 8. MH-luonnekuvaukset ja rotuprofiili. Toivottu käyttäytyminen merkitty vihreällä, hyväksyttävä keltaisella ja ei toivottu punaisella.

Osio	Kuvaus		koiramäärä	
			kp l	%
1a Kontakti Tervehtiminen	1	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	0	0 %
	2	Välttää kontaktia, väistää	4	5,3 %
	3	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	11	14,5 %
	4	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	59	77,6 %
	5	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu jne.	2	2,6 %
1b Kontakti Yhteistyö	1	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	1	1,3 %
	2	Lähtee mukaan haluttomasti	10	13,2 %
	3	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	50	65,8 %

	4	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	15	19,7 %
	5	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta	0	0 %
1c Kontakti Käsittely	1	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	7	9,2 %
	2	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	21	27,6 %
	3	Hyväksyy käsittelyn	44	57,9 %
	4	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	4	5,3 %
	5	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	0	0 %
2a Leikki 1 Leikkihalu	1	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	16	21,1 %
	2	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	23	30,3 %
	3	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	19	25 %
	4	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	18	23,7 %
	5	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	0	0 %
2b Leikki 1 Tarttuminen	1	Ei tartu esineeseen	22	28,9 %
	2	Ei tartu, nuuskii esinettä	40	52,6 %
	3	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	8	10,5 %
	4	Tarttuu heti koko suulla	3	3,9 %
	5	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	3	3,9 %
2c Leikki 1 Puruote ja taisteluhalu	1	Ei tartu esineeseen	72	94,7 %
	2	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	2	2,6 %
	3	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan / Korjailee otetta	2	2,6 %
	4	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	0	0 %
	5	Tarttuu heti koko suulla, vetää, tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa	0	0 %
3a Takaa-ajo 1. kerta	1	Ei aloita	51	67,1 %
	2	Aloittaa, mutta keskeyttää	15	19,7 %
	3	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	6	7,9 %
	4	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	4	5,3 %
	5	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	0	0 %
3b Tarttuminen 1. kerta	1	Ei kiinnostu saaliista/ Ei juokse perään	67	88,2 %
	2	Ei tartu, nuuskii saalista	7	9,2 %
	3	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	1	1,3 %
	4	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	0	0 %
	5	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	1	1,3 %
3a Takaa-ajo 2. kerta	1	Ei aloita	52	68,4 %
	2	Aloittaa, mutta keskeyttää	10	13,2 %
	3	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	5	6,6 %
	4	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	8	10,5 %
	5	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	1	1,3 %
3b Tarttuminen 2. kerta	1	Ei kiinnostu saaliista/ Ei juokse perään	64	84,2 %
	2	Ei tartu, nuuskii saalista	10	13,2 %
	3	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	1	1,3 %
	4	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	1	1,3 %
	5	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	0	0 %
4 Aktiviteettitaso	1	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	0	0 %
	2	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	25	32,9 %
	3	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	41	53,9 %
	4	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	10	13,2 %
	5	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ Rauhaton koko ajan	0	0 %
5a Etäleikki	1	Ei kiinnostu avustajasta	10	13,2 %

Kiinnostus	2	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	42	55,3 %
	3	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	24	31,6 %
	4	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöryityksiä	0	0 %
	5	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöryityksiä	0	0 %
5b Etäleikki Uhka/aggressio	1	Ei osoita uhkauseleitä	74	97,4 %
	2	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensin. osassa	1	1,3 %
	3	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensin. tai toisessa osassa	1	1,3 %
	4	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	0	0 %
	5	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä ja toisessa osassa	0	0 %
5c Etäleikki Uteliaisuus	1	Ei saavu avustajan luo	67	88,2 %
	2	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	6	7,9 %
	3	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	2	2,6 %
	4	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	1	1,3 %
	5	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	0	0 %
5d Etäleikki Leikkihalu	1	Ei osoita kiinnostusta	70	92,1 %
	2	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	6	7,9 %
	3	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	0	0 %
	4	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	0	0 %
	5	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	0	0 %
5e Etäleikki Yhteistyö	1	Ei osoita kiinnostusta	73	96,1 %
	2	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	1	1,3 %
	3	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	2	2,6 %
	4	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	0	0 %
	5	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	0	0 %
6a Yllätys Pelko	1	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	4	5,3 %
	2	Kyykistyy ja pysähtyy	5	6,6 %
	3	Väistää kääntämättä pois katsetaan haalarista	51	67,1 %
	4	Pakenee enintään 5 metriä	11	14,5 %
	5	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	5	6,6 %
6b Yllätys Puolustus/ aggressio	1	Ei osoita uhkauseleitä	69	90,8 %
	2	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	5	6,6 %
	3	Osoittaa useita uhkauseleitä	2	2,6 %
	4	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	0	0 %
	5	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	0	0 %
6c Yllätys Uteliaisuus	1	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan / Ei mene ajoissa	26	34,2 %
	2	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	42	55,3 %
	3	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	3	3,9 %
	4	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	5	6,6 %
	5	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	0	0 %
6d Yllätys Jäljellejäävä pelko	1	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	56	73,7 %
	2	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	8	10,5 %
	3	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	6	7,9 %
	4	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	6	7,9 %
	5	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	0	0 %
6e Yllätys Jäljellejäävä kiinnostus	1	Ei osoita kiinnostusta haalariin	62	81,6 %
	2	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	11	14,5 %
	3	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	3	3,9 %
	4	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	0	0 %
	5	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	0	0 %

7a Ääniherkkyys Pelko	1	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	1	1,3 %
	2	Kyykistyy ja pysähtyy	0	0 %
	3	Väistää kääntämättä pois katsettaan	41	53,9 %
	4	Pakenee enintään 5 metriä	16	21,1 %
	5	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	18	23,7 %
7b Ääniherkkyys Uteliaisuus	1	Ei mene katsomaan	25	32,9 %
	2	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee	32	42,1 %
	3	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	7	9,2 %
	4	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	9	11,8 %
	5	Menee räminälaitteen luo ilman apua	3	3,9 %
7c Ääniherkkyys Jäljellejäävä pelko	1	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita tai väistämistä	39	51,3 %
	2	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	18	23,7 %
	3	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	9	13,2 %
	4	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	9	11,8 %
	5	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	0	0 %
7d Ääniherkkyys Jäljellejäävä uteliaisuus	1	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	58	76,3 %
	2	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	11	14,5 %
	3	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	7	9,2 %
	4	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	0	0 %
	5	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	0	0 %
8a Aaveet Puolustus/ aggressio	1	Ei osoita uhkauseleitä	44	57,9 %
	2	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	28	36,8 %
	3	Osoittaa useita uhkauseleitä	3	3,9 %
	4	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	1	1,3 %
	5	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä	0	0 %
8b Aaveet Tarkkaavaisuus	1	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta / Ei kiinnostu lainkaan	2	2,6 %
	2	Katselee aaveita silloin tällöin	8	10,5 %
	3	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	40	52,6 %
	4	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	20	26,3 %
	5	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	6	7,9 %
8c Aaveet Pelko	1	On ohjaajan edessä tai sivulla	18	23,7 %
	2	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	15	19,7 %
	3	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	15	19,7 %
	4	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	6	7,9 %
	5	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee	22	28,9 %
8d Aaveet Uteliaisuus	1	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	34	44,7 %
	2	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	19	25 %
	3	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	7	9,2 %
	4	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	12	15,8 %
	5	Menee katsomaan ilman apua	4	5,3 %
8e Aaveet Kontaktinotto aaveeseen	1	Torjuu kontaktia / Ei mene ajoissa	18	23,7 %
	2	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	1	1,3 %
	3	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	5	6,6 %
	4	Ottaa itse kontaktia avustajaan	52	68,4 %
	5	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu	0	0 %
9a Leikki 2 Leikkihalu	1	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	30	39,5 %
	2	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	22	28,9 %
	3	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	16	21,1 %
	4	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	8	10,5 %

	5	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	0	0 %
9b Leikki 2 Tarttuminen	1	Ei tartu esineeseen	43	56,6 %
	2	Ei tartu, nuuskii esinettä	21	27,6 %
	3	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	9	11,8 %
	4	Tarttuu heti koko suulla	1	1,3 %
	5	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	2	2,6 %
10 Ampuminen	1	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	11	14,5 %
	2	Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	8	10,5 %
	3	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	12	15,8 %
	4	Keskeyttää leikin/ passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	17	22,4 %
	5	Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopui ampumisesta	28	36,8 %

Useimmat MH-luonnekuvatut japaninpystykorvat sopivat rotuprofiiliin sisälle kontaktin, leikin, aktiviteetin, takaa-ajon, tarttumisen ja etäleikin kuvauksissa. Yllätys-osiossa 34 % koirista meni haalarin luo vasta kun se oli laskettu maahan tai ei mennyt ajoissa. Ääniherkkyys-osiossa 45% pakenee, 33% ei mene katsomaan räminälaitetta ja 49% osoittaa jonkinasteista jäljellejäävää pelkoa. Kaksi neljästä MH-luonnekuvauksen keskeyttäneestä koirasta keskeyttivät ääniherkkyys-osioon. Aave-osiossa 29% koirista peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai pakenee ja 45% menee katsomaan aaveita vasta ohjaajan otettua hupun aaveelta pois tai ei mene ajoissa. Loput kaksi neljästä MH-luonnekuvauksen keskeyttäneistä koirista keskeyttivät aaveosiossa. Ampumisessa 37% koirista osoitti pelkoa tai ohjaaja luopui ampumisesta. Sekä ääniherkkyys-osion että ampumisen perusteella voidaan päätellä, että varsin suuri osa japaninpystykorvista pelkää yllättäviä/kovia ääniä.

Luonnetesti

Japaninpystykorvia on osallistunut luonnetestiin kaikkiaan 31 kpl, 15 urosta ja 16 narttua, jotka ovat syntyneet ajalla 1994- 2018. Luonnetesteistä saadut pisteet ovat vaihdelleet -37-186 välillä. Näistä 29 on suorittanut luonnetestin ja 2 koiran kohdalta testi on keskeytetty.

Taulukko 9: Luonnetestattujen japaninpystykorvien saamat pisteet eri osa-alueista (Lähde: KoiraNet)

Testiosio	Pisteet	Koiramäärä	Kuvaus
Toimintakyky	+3		Suuri
	+2		Hyvä
	+1 / +1a	8 (28%)	Kohtuullinen
	+1b	3 (10%)	Kohtuullisen pieni
	-1	15 (52%)	Pieni
	-2	3 (10%)	Riittämätön
	-3		Toimintakyvytön
Terävyys	+3	10 (34%)	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+2	1 (3%)	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+1 / +1a	16 (55%)	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+1b	2 (7%)	Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä
	-1		Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
	-2		Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
	-3		Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
Puolustushalu	+3	12 (41%)	Kohtuullinen, hillitty
	+2		Suuri, hillitty
	+1	13 (45%)	Pieni
	-1	4 (14%)	Haluton
	-2		Erittäin suuri
	-3		Hillitsemätön
Taisteluhalu	+3	1 (3%)	Suuri

	+2 / +2a	7 (24%)	Kohtuullinen
	+2b	4 (14%)	Kohtuullisen pieni
	+1		Erittäin suuri
	-1	14 (48%)	Pieni
	-2	3 (10%)	Riittämätön
	-3		Haluton
Hermorakenne	+3		Tasapainoinen ja varma
	+2		Tasapainoinen
	+1 / +1a	25 (86%)	Hieman rauhaton
	+1b	2 (7%)	Hermostunein pyrkimyksin
	-1	2 (7%)	Vähän hermostunut
	-2		Hermostunut
Temperamentti	-3		Erittäin hermostunut
	+3	12 (41%)	Vilkas
	+2	7 (24%)	Kohtuullisen vilkas
	+1	9 (31%)	Erittäin vilkas
	-1 / -1a		Häiritsevän vilkas
	-1b		Hieman välinpitämätön
Kovuus	-1c		Impulsiivinen
	-2	1 (3%)	Välinpitämätön
	-3		Apaattinen
	+3	1 (3%)	Kohtuullisen kova
	+2		Kova
	+1	25 (86%)	Hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	-1		Erittäin kova
	-2	3 (10%)	Pehmeä
	-3		Erittäin pehmeä
	+3	19 (66%)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
	+2a	4 (14%)	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
	+2b	5 (17%)	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
Laukaisupelottomuus	+1		Mielistelevä
	-1		Selvästi pidättyväinen
	-1a	1 (3%)	Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra
	-1b		Selvästi pidättyväinen, yrittää purra
	-2		Hyökkäävä
	-3		Salakavala
	+++	14 (48%)	Laukausvarma
	++	13 (45%)	Laukauskokematon
	+		Paukkuärtyisiä
	-	2 (7%)	Laukausaltis
	--		Laukausarka

Pääasiassa testattujen koirien toimintakyky oli pieni (52%) tai kohtuullinen (28%). Terävyys pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (55%) tai kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (34%). Puolustushalu oli joko pieni (45%) tai kohtuullinen, hillitty (41%). Taisteluhalu oli useimmiten pieni (48%). Hermorakenteeltaan testatuista koirista lähes kaikki olivat hieman rauhattomia (86%). Temperamenttiltaan testatut japaninpystykorvat olivat vilkkaita (41%), kohtuullisen vilkkaita (24%) tai erittäin vilkkaita (31%). Kovuudeltaan lähes kaikki olivat hieman pehmeitä (86%). Luoksepäästävyydeltään suurin osa oli hyväntahtoisia, luoksepäästäviä, avoimia (66%).

Laukaisupelottomuuden osalta 48% laukausvarmoja ja 45% laukauskokemattomia. Vain 7% oli todettu laukaualttiiksi. Tämä poikkeaa huomattavasti MH-luonnekuvauksissa tehtyihin havaintoihin, joissa huomattavan osan käyttäytymistä ammuttaessa on kuvailtu häiriintyneeksi, pelokkaaksi tai koira on yrittänyt paeta (37%).

Näyttelyissä japaninpystykorvat käyttäytyvät yleensä hyvin, mutta joskus nuorilla koirilla on arvostelussa mainittu tottumattomuudesta ja muutamia koiria hylätty aggressiivisen käytöksen vuoksi.

Vuosina 2016-2020 syntyneistä koirista 3 on hylätty aggressiivisen käytöksen vuoksi. Lisäksi yksi koira on hylätty ja yhtä ei voitu arvostella käyttäytymisen vuoksi, mutta näistä tilanteista ei ole tiedossa millaista käyttäytyminen on ollut. Vuosina 2010-2015 syntyneistä 4 koiraa hylättiin aggressiivisen käytöksen vuoksi. Vuosina 2005-2009 syntyneistä hylättyjä oli 11 ja yksi koira sai EVAn (ei voida arvostella) samasta syystä. Japaninpystykorvien näyttelykäyttäytyminen on siis mennyt parempaan suuntaan.

Japaninpystykorvista ei ole tehty Kennelliittoon ilmoituksia aggressiivisesta käytöksestä näyttelyissä tai kokeissa.

Japaninpystykorvia on jalostustarkastettu yhteensä 505 ja näissä tarkastuksissa on tehty merkintöjä koirien käyttäytymisestä käsittelyn aikana. Suurin osa koirista sietää vieraiden ihmisten käsittelyn hyvin. Vuosina 1990-2010 kaikista tarkastetuista uroksista 6 % on esiintynyt aggressiivista käyttäytymistä (murisee/puree), kun taas nartuilla vastaavaa käytöstä on ollut vain 1 %. 5 % nartuista olivat vastaavasti arkoja, kun taas arkailevaa käytöstä ei tavattu kuin yhdellä uroksella. Tottumattomuutta käsittelyyn on merkitty 11 % uroksille ja 5 % nartuille.

Taulukko 10: Jalostustarkastuksissa ennen vuotta 2010 tehdyt merkinnät käyttäytymisestä tarkastuksen aikana 1990-2008 syntyneistä koirista. Urokset ja nartut on eritelty kauttaviivoin. (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Uroksia/narttuja	Murisee/puree	Arka	Varautunut	Tottumaton
2008	179	8	5/3	0/0	0/0	0/0	1/0
2007	146	4	2/2	0/0	0/0	0/0	1/0
2006	207	11	5/6	1/0	0/0	0/0	0/0
2005	185	17	12/5	1/0	0/0	0/0	2/0
2004	171	10	7/3	0/0	0/0	0/0	0/0
2003	145	17	12/5	1/0	0/0	0/0	2/0
2002	146	10	5/5	0/0	0/0	0/0	0/0
2001	151	25	14/11	4/0	0/0	0/0	0/1
2000	158	18	5/13	0/2	0/1	0/0	2/0
1999	173	19	11/8	0/0	1/0	0/0	0/2
1998	175	30	20/10	1/0	0/2	1/1	4/0
1997	205	19	4/15	0/1	0/2	1/0	0/0
1996	194	12	8/4	0/0	0/0	0/0	1/0
1995	277	27	10/17	0/0	0/0	0/1	0/0
1994	343	53	28/25	0/0	0/0	0/2	4/1
1993	356	42	16/26	3/0	0/2	1/0	2/1
1992	364	53	28/25	0/0	0/2	3/0	2/3
1991	337	37	17/20	1/0	0/2	0/0	2/3
1990	329	33	13/20	0/0	0/1	0/1	1/0
Yhteensä	4241	445	222/223	12/3	1/12	6/5	24/11

Taulukko 11: Jalostustarkastuksissa vuosina 2010-2020 tehdyt merkinnät käyttäytymisestä tarkastuksen aikana
(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Tarkastusajankohta	2016-2020		2010-2015		yhteensä
	uroksia	narttuja	uroksia	narttuja	
Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	37 (79%)	11 (85%)	47 (72%)	25 (83%)	120
Tottumaton, antaa käsitellä	7 (15%)	1 (8%)	9 (14%)	3 (10%)	20
Hieman pidättyvä	0	0	1 (2%)	1 (3%)	2
Välinpitämätön	0	0	0	0	0
Murisee, antaa käsitellä	1 (2%)	0	3 (5%)	0	4
Aristelee, antaa käsitellä	0	0	0	1 (3%)	1
Hermostunut, antaa käsitellä	1 (2%)	0	2 (3%)	0	3
Aggressiivinen	0	0	1 (2%)	0	1
Erittäin arka	0	0	0	0	0
Ei anna käsitellä	1 (2%)	1 (8%)	2 (3%)	0	4

Suomen Kennelliiton Jalostustietokannan kuolinsyytilaston mukaan **6** japaninpystykorvaa on lopetettu käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. **Kyseiset koirat olivat syntyneet vuosina 1993-2010.**

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Japaninpystykorva on alkuperältään vahti- ja seurakoira, mutta nykyään pelkästään seurakoira, vaikka vahtimisominaisuuksia on edelleenkin jäljellä. Seurakoirana japaninpystykorvalle tärkeitä ominaisuuksia ovat älykyys, iloisuus, ystävällinen käytös ja sosiaalisuus, jolloin se soveltuu hyvin seurakoiraksi ja rodulle soveltuviin harrastuslajeihin. Arkuus, epävarmuus ja liiallinen terävyys hankaloittavat elämää koiran kanssa. Rotu soveltuu rakenteensa ansiosta erinomaisesti agilityyhin ja muuhun nopeutta ja ketteryyttä vaativiin harrastuslajeihin. Agilityn virallisiin kisoihin on osallistunut kaikkiaan 152 eri japaninpystykorvaa, jotka ovat syntyneet vuosina 1989-2017. Rodun historiassa on valioitunut agilitysvalioksi kolme japaninpystykorvaa, jotka ovat vuonna 1994 syntynyt Millan Renny, vuonna 2008 syntynyt Kannibalen's Fleetwood Mac ja vuonna 2011 syntynyt Midanet Lagurus.

Tottelevaisuuskokeisiin on osallistunut 79 japaninpystykorvaa. Rodun historiassa vuonna 1982 syntynyt japaninpystykorva Suojan Flipper ja 1987 syntynyt japaninpystykorva Jaspis Milda ovat valioituneet Suomen tottelevaisuusvalioiksi. Harrastajia on hyvin vähän.

Rally-tokossa on virallisesti kilpaillut 44 japaninpystykorvaa ja lajin suosio on kasvussa. Kilpailulajin virallistuttua rally-tokossa on valioitunut kaksi japaninpystykorvaa, vuonna 2013 syntynyt Agrarium You Yasashii Yasumi sekä vuonna 2016 syntynyt Snowpepper's Amazing Story.

Uusina harrastuslajeina japaninpystykorvien parissa on ollut koiratanssi FS, koiratanssi HTM sekä nosework. Virallisissa koiratanssikilpailuissa on kilpaillut 2 japaninpystykorvaa.

Pääasiassa suurin osa japaninpystykorvista on perhekoirina osallistumatta minkäänlaiseen harrastustoimintaan.

Taulukko 12: Harrastuslajeissa kilpailleet ja valioituneet japaninpystykorvat (Lähde: KoiraNet)

Laji	2016-2020 kilpailleita	2016-2020 kilpailemisen aloittaneet	Kilpailleet yhteensä	Valioita
Agility	30	14	152	3
Toko	8	4	79	2
Rally-toko	44	25	44	2
Koiratanssi HTM	2	2	2	
Koiratanssi FS	2	2	2	

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Suomen Japaninpystykorvayhdistys on julkaissut terveystiedon vuonna 2007, johon sisältyy omistajan näkemys koiran käyttäytymisestä. **Vastauksia vuoden 2021 loppuun mennessä on tullut 122 kpl (62 urosta ja 60 narttua).** Alla olevissa taulukoissa on koottu vastauksista yhteenveto.

Taulukko 13: Yhteenveto terveystiedon luonneosion vastauksista (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveystiedot)

Kysymykset	AINA			JOSKUS			EI KOSKAAN			EN OSAA SANOA		
	uros	narttu	yhteensä	uros	narttu	yhteensä	uros	narttu	yhteensä	uros	narttu	yhteensä
Koira on ystävällinen omaa perhettään kohtaan	61 (98%)	58 (97%)	119 (98%)	1 (2%)	2 (3%)	3 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Murisee tai puree oman perheen jäseniä	2 (3%)	0 (0%)	2 (2%)	8 (13%)	6 (10%)	14 (11%)	51 (82%)	52 (87%)	103 (84%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Suhtautuu ystävällisesti vieraita ihmisiä kohtaan	53 (85%)	45 (75%)	98 (80%)	10 (16%)	10 (17%)	20 (16%)	0 (0%)	2 (3%)	2 (2%)	0 (0%)	1 (2%)	1 (1%)
Suhtautuu aristellen vieraita ihmisiä kohtaan	3 (5%)	3 (5%)	6 (5%)	20 (32%)	29 (48%)	49 (40%)	38 (61%)	29 (48%)	67 (55%)	1 (2%)	1 (2%)	2 (2%)
Suhtautuu vihaisesti vieraita ihmisiä kohtaan	0 (0%)	1 (2%)	1 (1%)	5 (8%)	6 (10%)	11 (9%)	54 (87%)	49 (82%)	103 (84%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Sosiaalinen muiden koirien kanssa	32 (52%)	34 (57%)	66 (54%)	28 (45%)	25 (42%)	53 (43%)	1 (2%)	0 (0%)	1 (1%)	1 (2%)	1 (2%)	2 (2%)
Vihainen oman sukupuolensa edustajia kohtaan	4 (6%)	0 (0%)	4 (3%)	34 (55%)	20 (33%)	54 (44%)	23 (37%)	38 (63%)	61 (50%)	1 (2%)	2 (3%)	3 (2%)
Vihainen toisen koiran sukupuoleen katsomatta	1 (2%)	0 (0%)	1 (1%)	13 (21%)	14 (23%)	27 (22%)	43 (69%)	44 (73%)	87 (71%)	3 (5%)	2 (3%)	5 (4%)
Pelokas kuullessaan äkillisiä tai kovia ääniä	5 (8%)	3 (5%)	8 (7%)	32 (52%)	36 (60%)	68 (56%)	25 (40%)	18 (30%)	43 (35%)	1 (2%)	3 (5%)	4 (3%)
Pelokas vieraissa paikoissa ja uusissa tilanteissa	2 (3%)	2 (3%)	4 (3%)	20 (32%)	24 (40%)	44 (36%)	38 (61%)	28 (47%)	66 (54%)	1 (2%)	3 (5%)	4 (3%)
Vahtii esineitään, ruokakupiaan, makuupaikkaansa	2 (3%)	3 (5%)	5 (4%)	13 (21%)	25 (42%)	38 (31%)	41 (66%)	30 (50%)	71 (58%)	4 (6%)	2 (3%)	6 (5%)
Luotettava pienten lasten kanssa	45 (73%)	41 (68%)	86 (70%)	13 (21%)	9 (15%)	22 (18%)	2 (3%)	5 (8%)	7 (6%)	4 (6%)	5 (8%)	9 (7%)
Sallii kynsien leikkauksen, harjauksen ja pesun	50 (81%)	56 (93%)	106 (87%)	12 (19%)	2 (3%)	14 (11%)	1 (2%)	2 (2%)	3 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

Taulukko 14: Yhteenveto omistajien arvioista koiran luonneominaisuuksista (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Uros	%-osuus	Narttu	%-osuus	Yhteensä	%-osuus
Rohkea	34	55 %	26	43 %	60	49 %
Arka	12	19 %	10	17 %	22	18 %
Itsenäinen	16	26 %	17	29 %	33	28 %
Rauhallinen	21	34 %	26	45 %	47	39 %
Vilkas	34	55 %	33	55 %	67	55 %
Ylivilkas	2	3 %	3	5 %	5	4 %
Herkkähaukkuinen	9	15 %	24	40 %	33	27 %
Kiltti	42	68 %	49	82 %	91	75 %
Laiska	1	2 %	3	5 %	4	3 %
Luotettava	32	52 %	46	77 %	78	64 %
Epäluotettava	2	3 %	6	10 %	8	7 %
Itsepäinen	21	34 %	14	23 %	35	29 %
Helppo käsitellä	43	69 %	54	90 %	97	80 %
Määräilevä	4	6 %	7	12 %	11	9 %
Sosiaalinen	44	71 %	34	57 %	78	64 %

Taulukko 15: Yhteenveto ongelmista, joita omistajat ovat kohdanneet japaninpystykorvansa kanssa (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Uros	%-osuus	Narttu	%-osuus	Yhteensä	%-osuus
Ei ole esiintynyt ongelmia	26	42 %	27	47 %	53	44 %
Hallintaongelmia	3	5 %	1	2 %	4	3 %
Ongelmia perheen muiden koirien kanssa	0	0 %	5	8 %	5	4 %
Ongelmia vieraiden koirien kanssa	11	18 %	7	12 %	18	15 %
Pelkotiloja	7	11 %	7	12 %	14	12 %
Turhaa haukkumista	13	21 %	17	28 %	30	25 %
Ongelmia yksinjäämisen kanssa	4	6 %	1	2 %	5	4 %
Ihmisiin kohdistuvaa aggressiota	4	6 %	6	10 %	10	8 %

Luonnekysely

Suomen Japaninpystykorvayhdistys julkaisi syksyllä 2021 lyhyen luonnekyselyn, jonka avulla haluttiin kerätä tietoa japaninpystykorvien käyttäytymisestä arkipäiväisissä tilanteissa. Vastauksia kyselyyn tuli vuoden 2021 loppuun mennessä 202 kappaletta.

Taulukko 16: Vuonna 2021 tehdyn luonnekyselyn yhteenveto elossa olevien japaninpystykorvien arjesta (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/ luonnekysely)

Vastauksia 202 kpl	Yhteensä	%-osuus		Yhteensä	%-osuus
Arki			Äänet		
Koiran kanssa arki on helppoa	162	80 %	Koira ei pelkää ääniä	131	65 %
Koiran kanssa arki on useimmiten helppoa	39	19 %	Koira pelkää joitain ääniä	71	35 %
Koiran kanssa arki ei ole helppoa	1	1 %			
Liukkaat pinnat			Hoitotoimenpiteet (harjaus, kynsien leikkaus yms.)		
Koira ei pelkää liukkaita pintoja	142	70 %	Koira antaa tehdä hoitotoimenpiteitä	197	98 %
Koira pelkää liukkaita pintoja	60	30 %	Koira ei anna tehdä hoitotoimenpiteitä	5	2 %
Vieraat ihmiset			Vieraat koirat		
Koira suhtautuu vieraisiin iloisesti ja ystävällisesti	165	82 %	Koira suhtautuu vieraisiin iloisesti ja ystävällisesti	123	61 %
Koira suhtautuu vieraisiin välinpitämättömästi	42	21 %	Koira suhtautuu vieraisiin välinpitämättömästi	69	34 %
Koira suhtautuu vieraisiin muristen	13	6 %	Koira suhtautuu vieraisiin muristen	54	26 %
Koira suhtautuu vieraisiin peläten	28	14 %	Koira suhtautuu vieraisiin peläten	31	15 %
			Koira suhtautuu vieraisiin hyökkäävästi	20	10 %
Pureminen			Yksinolo		
Koira ei ole purrut ketään	175	87 %	Koira jää odottamaan rauhallisesti	193	96 %
Koira on purrut toista koiraa	17	8 %	Koiraa jää kotiin haukkuen / vinkuen / ulvoen	17	8 %
Koira on purrut ihmistä	18	9 %	Koira hajottaa paikkoja yksin jäädessään	3	2 %

Lähes jokaisen luonnekyselyyn vastanneen omistajan mielestä arki japaninpystykorvan kanssa on helppoa (80%) tai ainakin useimmiten helppoa (19%). Äänien ja liukkaiden pintojen osalta suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että koiransa ei pelkää ääniä (65%) tai liukkaita pintoja (70%). Äänien osalta (35%) vastaukset sopivat MH-luonnekuvauksen päätelmään siitä, että varsin suuri osa japaninpystykorvista pelkää yllättäviä / kovia ääniä.

Kyselyn vastauksien perusteella japaninpystykorvat antavat pääsääntöisesti tehdä hoitotoimenpiteitä, kuten harjaamista ja kynsien leikkuuta (98%) ja jäävät rauhallisesti odottamaan (96%).

Kyselyyn vastanneiden mukaan hyvin suuri osa japaninpystykorvista suhtautuu vieraisiin ihmisiin iloisesti ja ystävällisesti (82%) tai ainakin välinpitämättömästi (21%). Kyselyn mukaan japaninpystykorvista suuri osa suhtautuu myös vieraisiin koiriin iloisesti ja ystävällisesti (61%) tai ainakin välinpitämättömästi (34%). Kyselyn mukaan japaninpystykorvat suhtautuvat vieraisiin koiriin varauksellisemmin kuin vieraisiin ihmisiin. Vastanneiden mukaan koiransa on reagoinut vieraaseen koiraan muristen (26%), peläten (15%) tai hyökkäävästi (10%). Kyselyn mukaan on ilmennyt jonkun verran tapauksia, joissa japaninpystykorvat ovat pureet toista koiraa (8%) tai ihmistä (9%). Kyselyssä ei selvitetty urosten ja narttujen osuuksia vastauksista.

Lisäntymiskäyttäytyminen

Lisäntymiskäyttäytymisestä on kyselyterveyskyselyssä. Terveyskyselyyn on tullut vastauksia vuoden 2021 loppuun mennessä 122 japaninpystykorvasta (62 urosta ja 60 narttua). Vastanneista uroksista oli jalostukseen käytetty 19 ja narttuja 28.

Taulukko 17: Yhteenveto lisääntymiskäyttäytymisestä (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Vastauksia kpl
Säännöllinen juoksujen väli	37 (juoksujen välit 5-8 kk)
Epäsäännöllinen juoksujen väli tai pitkittynyt kiima	4
Emo on hoitanut pennut normaalisti	25
Emo ei hoitanut pentujaan	1
Narttu on synnyttänyt luonnollisesti	25
Narttu on keisarinleikattu	4
Uros astuu itsenäisesti	16
Astutus on onnistunut aina	12
Astutus on onnistunut lähes aina	2
Astutus on onnistunut harvoin	1
Astutus ei ole onnistunut	3
Uros tarvitsee apua astutuksessa	1

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Eniten näkemyksiä koirien luonteista on tullut luonne- ja terveyskyselyiden kautta. Kun kyseessä on seurakoiria, on omistajan tyytyväisyys koiransa käyttäytymiseen arkielämässä tärkeä ja varteenotettava mittari luonteen osalta.

Terveyskyselyn vastauksissa japaninpystykorvaa kuvattiin yleisesti helpoksi käsitellä, kiltiksi, sosiaalisesti ja luotettavaksi. Selvästi useammin japaninpystykorvaa kuvattiin rohkeaksi kuin araksi sekä useammin vilkkaaksi kuin rauhalliseksi. Koiran omistajilla ei juurikaan ole ongelmia koiransa käsittelyssä. Ääniherkkyyttä ja arastelua vieraissa paikoissa esiintyi useilla koirilla joissakin tilanteissa. Lähes kaikki vastaajat jotka kuvasivat koirallansa olevan pelkotiloja, liittyivät ne ääniarkuuteen. **Yhteensä 30 koiralla (25%)** esiintyi turhaa haukkumista, selvästi enemmän nartuilla kuin uroksilla. Jonkinasteista aggressiivista käytöstä vieraita ihmisiä kohtaan esiintyi **12 koiralla (10%)**. **61 %** uroksista suhtautui joskus tai aina vihasesti toisia uroksia kohtaan, nartuista vastaavasti **33%** suhtautui joskus tai aina vihasesti toisia narttuja kohtaan. **23%** koirista suhtautui vihasesti toisen koiran sukupuolesta riippumatta eikä tässä ollut eroa urosten ja narttujen välillä.

2021 julkaistun luonnekyselyn vastauksien perusteella voidaan päätellä, että japaninpystykorvat ovat pääsääntöisesti arjen tilanteissa helppoja, helposti käsiteltäviä ja melko sosiaalisia. Luonnekyselyn perusteella melko moni japaninpystykorva pelkää joitain ääniä (35%) tai liukkaita pintoja (30%). Luonnekyselyn vastauksista ilmeni jonkinasteista aggressiivisuutta vieraita ihmisiä tai vieraita koiria kohtaan. Vastanneiden mukaan heidän koiransa ovat reagoineet vieraaseen ihmiseen muristen (6%) tai peläten (14%) ja vieraaseen koiraan muristen (26%), peläten (15%) tai hyökkäävästi (10%). Kyselyn mukaan on ilmennyt jonkun verran tapauksia, joissa japaninpystykorvat ovat pureet toista koiraa (8%) tai ihmistä (9%). Kyselyssä ei selvitetty urosten ja narttujen osuuksia vastauksista.

MH-luonnekuvausten ja luonnetestin tulosten perusteella on pääteltävissä, että japaninpystykorvien toimintakyky on pääsääntöisesti pieni. MH-luonnekuvausten, **luonnekyselyn** sekä terveyskyselyiden vastausten perusteella japaninpystykorvista varsin suuri osa pelkää yllättäviä/kovia ääniä sekä pintoja. Ääniarkuus on perinnöllistä ja siihen on tarpeen kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa. **Myös alusta-arkuuteen on hyvä kiinnittää jalostusvalinnoissa huomiota.**

Japaninpystykorvien ongelmakohtia luonteessa ovat epävarmuus, arkuus ja siihen mahdollisesti yhdistetty terävyys, jotka varsinkin yhdessä aiheuttavat aggressiivista käyttäytymistä (pelkopureminen). Luonnetesteissä japaninpystykorvien terävyys on ollut lähes poikkeuksetta pientä tai kohtuullista. Terveyskyselyiden perusteella vihausuus toisia koiria kohtaan, erityisesti uroksilla oman sukupuolensa edustajia kohtaan, on yleistä sekä turhaa haukkumista esiintyy myös jonkin verran.

Useimmiten pennut vaativat sosiaalistamista eli tutustumista vieraisiin ihmisiin, koiriin, uusiin paikkoihin ja tilanteisiin. Kyselyn mukaan kasvattajien omistamilla koirilla oli keskimäärin vähemmän ongelmia kuin yksittäisten koirien omistajilla, mikä saattaisi merkitä, että pennun käsittelyllä ja sosiaalistamisella on merkitystä koirien käyttäytymiseen. Turhan usein japaninpystykorvien peruskasvatus ja sosiaalistaminen unohdetaan, mikä on usein yhteinen pienten rotujen ongelma. On siis vaikea sanoa kuinka paljon japaninpystykorvien käytökseen vaikuttavat ympäristötekijät perintötekijöiden lisäksi.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Japaninpystykorvilla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyjä sairauksia.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Patella luksaatio eli polvinivelen sijoiltaan meno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat.

Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. **Vika on periytyvä.** Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa.

Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaakaan hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetimitään raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luisahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. **Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen.**

Huomioithan, että patellaluksaatiotutkimus ei kerro koiran riskistä sairastua ristisideongelmaan.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Jos tämä ei auta, patellaluksaatiota voidaan hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. (Lähde: ELT Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 18: Viralliset polvitutkimukset vuosilta 2000-2020 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Tutkittuja	Syntyneitä	0	%-osuus	1	%-osuus	2	%-osuus	3	%-osuus	4	%-osuus	Yhteensä
2020	22 %	139	29	97 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	30
2019	24 %	76	17	94 %	1	6 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	18
2018	33 %	131	40	93 %	2	5 %	1	2 %	0	0 %	0	0 %	43
2017	24 %	95	20	87 %	2	9 %	1	4 %	0	0 %	0	0 %	23
2016	30 %	166	41	82 %	7	14 %	1	2 %	1	2 %	0	0 %	50
2015	29 %	164	40	85 %	4	9 %	3	6 %	0	0 %	0	0 %	47
2014	27 %	157	29	69 %	12	29 %	1	2 %	0	0 %	0	0 %	42
2013	39 %	160	44	70 %	12	19 %	6	10 %	1	2 %	0	0 %	63
2012	29 %	153	34	77 %	7	16 %	3	7 %	0	0 %	0	0 %	44
2011	29 %	157	36	80 %	6	13 %	2	4 %	1	2 %	0	0 %	45
2010	32 %	201	46	71 %	12	18 %	7	11 %	0	0 %	0	0 %	65
2009	34 %	198	54	81 %	9	13 %	3	4 %	1	1 %	0	0 %	67
2008	33 %	179	43	73 %	12	20 %	3	5 %	0	0 %	1	2 %	59
2007	25 %	147	29	78 %	7	19 %	0	0 %	1	3 %	0	0 %	37
2006	33 %	207	56	82 %	6	9 %	5	7 %	1	1 %	0	0 %	68
2005	24 %	185	40	91 %	2	5 %	2	5 %	0	0 %	0	0 %	44
2004	28 %	171	40	83 %	7	15 %	1	2 %	0	0 %	0	0 %	48
2003	23 %	145	27	79 %	6	18 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	34
2002	22 %	146	24	75 %	7	22 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	32
2001	26 %	151	31	79 %	7	18 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	39
2000	16 %	158	24	92 %	2	8 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	26
Yhteensä	28 %	3286	744	81 %	131	14 %	42	5 %	6	1 %	1	0 %	924

Patella luksaatiota on japaninpystykorvilla tutkittu 80-luvulta lähtien. Virallisten polvitarkastuksien tilasto kertoo, että **81 prosentilla** tarkastetuista koirista on terveet polvet ja **14 prosentilla** on 1. asteen polvivika. Vakavampia asteita on tilastoitu vain muutama. Polvivikaa vastustetaan jalostuksen ja koirien tutkimusten kautta.

Epäviralliset polvitarkastukset

Japaninpystykorville tehtiin epävirallisia polvitarkastuksia mm. jalostustarkastuksien yhteydessä jo useita vuosia ennen virallisten polvitarkastuksien voimaantuloa. Tulokset ovat epävirallisia myös jos koira ei ole tunnistus-merkitty, tarkastuksessa ei ole käytetty kennelliiton tarkastuskaavaketta, eläinlääkärillä ei ole ollut virallisten polvitarkastuksien pätevyyttä tai koira on ollut tutkimushetkellä alle 12 kk ikäinen. Vuosina 1978-2005 epävirallisia polvitarkastuksia tehtiin 329 kpl, joista terveitä 251 kpl, luksoivia 66 kpl ja tulkitsemattomia 12 kpl eli polvivian prosentuaalinen osuus oli lähes sama kuin virallistenkin tutkimusten. Epävirallisia tuloksia ei ole huomioitu yllä olevassa taulukossa.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa, ettei polviltaan 1. astetta huonompaa koiraa käytettäisi jalostukseen ja silloinkin toisen osapuolen tulisi olla tervepolvinen. Myös suvussa esiintyvät polviviat tulee huomioida yhdistelmiä suunniteltaessa.

Ruotsissa japaninpystykorvilta tutkitaan polvia hieman vähemmän kuin Suomessa, **18 % kaikista syntyneistä koirista ajalla 2000-2020. Terveiden osuus tutkituista oli 90%, 1. asteen vikaa oli 8 % ja 2. asteen vikaa 2 %**. Norjassa tutkitaan myös polvia, mutta tulokset ovat epävirallisia, koska Norjan Kennelliitolla ei ole olemassa virallista polvitutkimusta. Muissakin maissa polvia tutkitaan, mutta tutkimustavoista ei ole tarkempaa tietoa.

Lonkanivelen kasvuhäiriö

Lonkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa. Huomioithan, että kirurgisesti hoidettua koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää EJ-rekisteriin.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on

tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lähde: ELT Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö jaetaan viiteen asteeseen A - E seuraavasti: A = ei muutoksia, B = lähes normaali/ rajatapaus, C = lievä, D = kohtalainen, E = vaikea. A- ja B-tulos katsotaan terveiksi ja C - E sairaisiksi lievimmästä vaikeampaan.

Taulukko 19: Lonkkakuvaustulokset vuosilta 2000-2020 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Tutkittuja	Syntyneitä	A	%-osuus	B	%-osuus	C	%-osuus	D	%-osuus	E	%-osuus	Yhteensä
2020	9 %	139	2	15 %	7	54 %	4	31 %	0	0 %	0	0 %	13
2019	16 %	76	4	33 %	3	25 %	3	25 %	2	17 %	0	0 %	12
2018	23 %	131	8	27 %	14	47 %	8	27 %	0	0 %	0	0 %	30
2017	16 %	95	3	20 %	9	60 %	3	20 %	0	0 %	0	0 %	15
2016	19 %	166	11	34 %	10	31 %	11	34 %	0	0 %	0	0 %	32
2015	13 %	164	4	19 %	10	48 %	6	29 %	1	5 %	0	0 %	21
2014	15 %	157	5	22 %	9	39 %	7	30 %	2	9 %	0	0 %	23
2013	19 %	160	11	35 %	7	23 %	13	42 %	0	0 %	0	0 %	31
2012	14 %	153	8	36 %	10	45 %	3	14 %	1	5 %	0	0 %	22
2011	18 %	157	12	41 %	7	24 %	8	28 %	2	7 %	0	0 %	29
2010	19 %	201	18	46 %	13	33 %	7	18 %	1	3 %	0	0 %	39
2009	19 %	198	15	39 %	14	37 %	7	18 %	2	5 %	0	0 %	38
2008	20 %	179	16	46 %	10	29 %	6	17 %	3	9 %	0	0 %	35
2007	14 %	147	8	38 %	8	38 %	4	19 %	1	5 %	0	0 %	21
2006	23 %	207	25	52 %	11	23 %	8	17 %	3	6 %	1	2 %	48
2005	12 %	185	7	32 %	9	41 %	6	27 %	0	0 %	0	0 %	22
2004	16 %	171	13	46 %	5	18 %	9	32 %	1	4 %	0	0 %	28
2003	11 %	145	4	25 %	4	25 %	7	44 %	1	6 %	0	0 %	16
2002	10 %	146	2	13 %	8	53 %	4	27 %	1	7 %	0	0 %	15
2001	11 %	151	3	19 %	6	38 %	6	38 %	1	6 %	0	0 %	16
2000	3 %	158	2	40 %	2	40 %	0	0 %	1	20 %	0	0 %	5
Yhteensä	16 %	3286	181	35 %	176	34 %	130	25 %	23	5 %	1	0 %	511

Yksittäisten japaninpystykorvien lonkkia on kuvattu Suomessa jo vuosia sitten. 2000-luvulla lonkkia on alettu kuvaamaan enemmän, mutta lonkkien tutkimus on edelleen melko vähäistä ja ainoastaan osa siitokseen käytettävistä koirista tutkitaan. Todellinen tilanne on nähtävissä vasta, kun koiria on tutkittu useamman sukupolven aikana. **Kahdenkymmenen** viime vuoden aikana tulokset ovat olleet pääasiassa A-C ja viidellä prosentilla D.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa, että vähintään toinen siitokseen käytettävistä vanhemmista on lonkkakuvattu. Suositellaan, että korkeintaan C-lonkkaista koiraa käytetään jalostukseen, jolloin toisen osapuolen tulee olla terve (A tai B). Kuvaamattoman koiran kanssa toisen osapuolen tulee olla terve (A tai B).

Ruotsissa 5 % syntyneistä japaninpystykorvista on lonkkakuvattu vuosien 2000-2020 aikana. Näistä A-lonkkaisia oli 50 %, B-lonkkaisia 36 %, C-lonkkaisia 14 % ja D-lonkkaisia alle 1 %. Norjassa samalla tilastointiajalla on lonkkia kuvattu 5 % syntyneistä koirista. Terveitä (A tai B) tutkituista oli 70 %, C-lonkkaisia 20 %, D-lonkkaisia 8 % ja E-lonkkaisia 2 %. Muissa japaninpystykorvien tärkeimmissä kasvatusmaissa, Japanissa, Iso-Britanniassa, Australiassa lonkkia kuvataan satunnaisesti maasta riippuen.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta)

pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelnäkökuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lähde: ELT Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 20: Kyynärkuvaustulokset 2000-2020 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Tutkittu	Syntyneitä	0	%-osuus	1	%-osuus	2	%-osuus	3	%-osuus	Yhteensä
2020	9 %	139	13	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	13
2019	14 %	76	11	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	11
2018	21 %	131	27	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	27
2017	16 %	95	13	87 %	2	13 %	0	0 %	0	0 %	15
2016	19 %	166	30	97 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	31
2015	11 %	164	18	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	18
2014	15 %	157	22	96 %	1	4 %	0	0 %	0	0 %	23
2013	19 %	160	29	97 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	30
2012	14 %	153	21	95 %	1	5 %	0	0 %	0	0 %	22
2011	18 %	157	27	96 %	1	4 %	0	0 %	0	0 %	28
2010	18 %	201	36	97 %	1	3 %	0	0 %	0	0 %	37
2009	19 %	198	36	97 %	0	0 %	1	3 %	0	0 %	37
2008	20 %	179	32	91 %	2	6 %	1	3 %	0	0 %	35
2007	14 %	147	17	81 %	4	19 %	0	0 %	0	0 %	21
2006	22 %	207	43	96 %	2	4 %	0	0 %	0	0 %	45
2005	11 %	185	21	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	21
2004	15 %	171	26	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	26
2003	10 %	145	15	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	15
2002	12 %	146	13	76 %	1	6 %	1	6 %	2	12 %	17
2001	11 %	151	13	76 %	2	12 %	2	12 %	0	0 %	17
2000	4 %	158	6	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	6
Yhteensä	15 %	3286	469	95 %	19	4 %	5	1 %	2	0 %	495

Kyynärniveliä on japaninpystykorvilta kuvattu saman verran kuin lonkkiakin ja suurin osa koirista on ollut kyynärniveliiltään terveitä. Vuonna 2002 kahdelle japaninpystykorvalle luokiteltiin 3. asteen kyynärnivelvika. Kyseessä on samasta pentueesta olevat täyssisarukset, joiden kyynärniveliissä oli suuria nivelmuutoksia ja niiden eturaajoissa oli selvästi nähtävissä muutoksia myös muiden nivelien kohdalla. Samassa pentueessa oli kolmaskin samanlainen kasvuhäiriöinen pentu, jota ei ole virallisesti kuvattu. Pentueen vanhemmat ovat molemmat kyynärniveliiltään terveitä. Tämän pentueen jälkeen ei vastaavia tapauksia ole tiedossa, mutta tilannetta seurataan mm. terveystarkastusten avulla.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa, että vähintään toinen siitokseen käytettävistä vanhemmista on kyynäriltään kuvattu. Suositellaan korkeintaan 1-asteen omaavan koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla kyynärpäiltään terve. Kuvaamatonta koiraa tulee käyttää vain terveen osapuolen kanssa.

Ruotsissa on vuosina 2000-2020 syntyneistä japaninpystykorvista kyynärkuvattu 4 %. Terveitä kyynärniveliä oli 95 %, 1. asteen vikaa 4% ja 2. asteen vikaa 1%. Norjassa kyynärniveliä kuvattiin 2000-2020 syntyneistä koirista vain 73 koiralta (2,2%) ja näistä 95% terveitä, 1. asteen vikaa 4% ja 2. asteen vikaa 1 %. Muissa japaninpystykorvien tärkeimmissä kasvatusmaissa kyynärnivelinen kuvauksista ei ole tietoa.

Perinnölliset selkämuutokset

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä

sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaikeuksiin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko: LTV0 = Ei muutoksia, LTV1 = Jakautunut keskiharjanne (S1-S2), LTV2 = Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama, LTV3 = Epäsymmetrinen lanne-ristinikama, LTV4 = 6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. (Lähde: ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 21: Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV) tulokset 2010-2019 (Lähde: Koiranet)

Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV)													
Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	%	0	%	1	%	2	%	3	%	4	%
2019	76	5	7 %	5	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2018	130	20	15 %	16	80 %	2	10 %	0	0 %	1	5 %	1	5 %
2017	95	9	9 %	7	78 %	1	11 %	0	0 %	0	0 %	1	11 %
2016	166	19	11 %	16	84 %	2	11 %	0	0 %	0	0 %	1	5 %
2015	164	8	5 %	6	75 %	0	0 %	1	13 %	0	0 %	1	13 %
2014	157	7	4 %	6	86 %	1	14 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2013	160	3	2 %	1	33 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %	1	33 %
2012	153	1	1 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2011	157	3	2 %	3	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2010	201	1	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Yhteensä	1459	76	5 %	62	82 %	6	8 %	1	1 %	2	3 %	5	7 %

Vuosina 2010-2019 syntyneistä japaninpystykorvista 76 yksilöllä on on virallinen LTV-lausunto. Näistä 62 on terveitä ja kuudella LTV1, yhdellä LTV2, kahdella LTV3 ja viidellä LTV4 lausunto. Virallisten lonkkakuvien yhteydessä on tullut ilmi vain muutama LTV-muutoksia, joista ei ole virallista lausuntoa.

Nikamaepämuodostumat

Selkärangan nikamien epämuodostumat (vertebral anomaly, VA) ja siitä johtuva koko selkärangan epämuotoisuus liittyvät eräillä koiraroduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi ja) esiintyvään ”korkkiruuvihäntään”. Myös mopsi kuuluu perinteisesti tähän brakykefaalisten (lyhytkalloisten) rotujen joukkoon, vaikka sen häntä on eri tavalla kierteinen. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolinnikamat (hemivertebra) ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta). Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suoja. Myös häntä ja ristiluu ovat näillä roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla tämän tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko: VA0 = Normaali, VA1 = Lievä, VA2 = Selkeä, VA3 = Keskivaikea ja VA4 = Vaikea. (Lähde: ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 22: Nikamien epämuotoisuus (VA) tulokset 2000-2019 (Lähde: KoiraNet)

Nikamien epämuotoisuus (VA)													
Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	%	0	%	1	%	2	%	3	%	4	%
2019	76	5	7 %	5	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2018	130	19	15 %	18	95 %	1	5 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2017	95	8	8 %	8	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2016	166	19	11 %	18	95 %	1	5 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2015	164	7	4 %	6	86 %	1	14 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2014	157	7	4 %	7	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2013	160	2	1 %	2	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2012	153	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2011	157	2	1 %	1	50 %	1	50 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2010	201	1	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Yhteensä	1459	70	5 %	66	94 %	4	6 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Vuosina 2000-2019 syntyneistä japaninpystykorvista 70 yksilöllä on virallinen nikamien epämuotoisuus-lausunto ja näistä 94% on terveitä.

Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -silloja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta bokseilla rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi bokseilla (perinnöllisyys 0,42–0,62), joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä bokseilla on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärangan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosointi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia (CT) tai magneetti (MRI) tutkimuksen. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja jopa vaikeaa spondyloosia sairastava bokseri voi olla täysin oireeton, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti tärkeää.

Spondyloosi on valitettavasti bokseilla jo niin yleistä, että pelkästään sen perusteella ei kannata koiraa sulkea pois jalostuksesta kuin vaikeissa tapauksissa, jotta jalostuskanta ei pienene liikaa. Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa

laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiönsuun vaikutuksen arvioimiseksi.

On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi.

Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen): SP0 = puhdas (Ei muutoksia), SP1 = Lievä, SP2 = Selkeä, SP3 = Keskivaikea ja SP4 = Vaikea

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7 vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa. (Lähde: ELT Anu Saikku-Bäckström, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 23: Spondyloosi (SP) tulokset 2000-2019 (Lähde: KoiraNet)

Spondyloosi (SP)													
Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	%	0	%	1	%	2	%	3	%	4	%
2019	76	4	5 %	4	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2018	130	15	12 %	15	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2017	95	8	8 %	8	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2016	166	9	5 %	9	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2015	164	5	3 %	5	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2014	157	7	4 %	7	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2013	160	3	2 %	3	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2012	153	1	1 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2011	157	3	2 %	3	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2010	201	1	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Yhteensä	1459	56	4 %	56	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Vuosina 2000-2019 syntyneistä 56 japaninpystykorvalla on virallinen spondyloosi-lausunto ja kaikki ovat terveitä.

Silmäsairaudet

Ylimääräiset ripset

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiasikset) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

Entropion eli luomen sisäänkiertymä

Entropion on tavallisimmin alaluomessa esiintyvä virheasento, jolloin luomi kiertyy sisäänpäin aiheuttaen silmän pinnan ärtymistä luomen karvojen / ihon osuessa silmän pintaan. Tyypillinen oire on silmän kyynelehtiminen roskan tunteen takia. Lyhytkuonoisilla koiraroduilla entropion esiintyy tavallisimmin nenänpuoleisessa alaluomessa, jolloin myös alaluomen kyynelkanavan aukko kiertyy liiaksi sisään, eikä siten viemäroksi kyyneliä normaalisti. Tämä lisää kyynelehtimistä. Isommilla koiraroduilla entropion voi liittyä liian suureen luomirakoon (makroblepharon), jolloin alaluomi rullaa sisäänpäin tyypillisesti korvanpuoleisesta osasta. Lisäksi pään ihon runsas poimuisuus aiheuttaa luomien sisäänkiertymää.

Pahimmillaan kiertymä aiheuttaa silmän sarveiskalvon haavautumista ja siten voimakasta kipua. Oireina ovat tällöin kyynelehtimisen lisäksi silmän punoitus ja siristely. Lievimmillään entropion ei aiheuta näkyviä oireita. Pidempään jatkuva sarveiskalvon ärsytystila johtaa sarveiskalvon nenänpuoleisen kulman pigmentoitumiseen (pigmentary keratitis), jota esiintyy erityisesti lyhytkuonoisilla kääpiörotuisilla koirilla.

Trichiasis eli luomen / naaman karvojen osuminen silmään

Medial caruncular trichiasis on tyypillisesti lyhytkuonoisilla roduilla esiintyvä ongelma, jolloin nenänpuoleisen silmäkulman ihon karvoitus ulottuu hyvin lähelle silmäkulmaa ja ihokarvat suuntautuvat silmään. Nenäpoimun ollessa hyvin korostunut ja kuonon ollessa hyvin lyhyt, nenäpoimun karvat voivat osua silmän pintaan (nasal fold trichiasis).

Karvat aiheuttavat samanlaisia oireita kuin entropion. Mikäli karvat osuvat sarveiskalvoon, kuten yleensä nenäpoimutapauksissa, ne aiheuttavat usein vakavampia oireita kuin osuessaan vain sidekalvoon. Karvan laatu vaikuttaa oireiden vakavuuteen. Paksut jäykät lyhyet karvat aiheuttavat enemmän vahinkoja kuin hennot ja ohuet karvat.

Entropion ja trichiasis todetaan hyvin usein yhtä aikaa.

Ongelman vakavuutta kuvannee parhaiten oireiden vakavuus. Mikäli kiertymä on lievä / karvoitus vähäistä, se toki todetaan, mutta hoitotoimenpiteitä ei välttämättä tarvitse tehdä. Vakavat tapaukset tulee aina hoitaa kirurgisesti, sillä niiden aiheuttamat vahingot ovat kivuliaita ja pahimmillaan näkökykyä uhkaavia (sarveiskalvon haavaumat, pigmentoituminen).

Virallisessa silmätarkastuskaavakkeessa tutkija toteaa vaivan, aiheutti se oireita tai ei, ja parhaansa mukaan pyrkii luokittelemaan vaivan vakavuuden.

Lieviä tapauksia voi käyttää jalostukseen, mutta parituskumppaniksi valittakoon vaivan suhteen mahdollisimman terve yksilö. Vakavia tapauksia (kirurgista hoitoa vaativat tai näkökyvyltään heikentyneet) ei pidä käyttää jalostukseen lainkaan.

PPM

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Tavallisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa iris-iris PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne "piiloutuvat" värikalvon poimuihin.

Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn.

Lieviä tapauksia (iris-iris PPM) voi käyttää jalostukseen. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen.

Harmaakaihi eli katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditäärinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan.

Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Linssiluksaatio

Primaarissa linssiluksaatiossa linssin kiinnityssäikeet rappeutuvat ja linssi vähitellen irtoa paikaltaan. Linssin luksoituminen silmän etukammioon aiheuttaa myös silmänpaineen nousua, joka uhkaa näkökykyä nopeasti. Tila on kivulias ja vaatii hoidoksi usein linssin kirurgisen poiston.

Sairaus on perinnöllinen mm. monilla pienillä terriereillä, joilla siihen on olemassa geenitesti. Sairasta koiraa, sen vanhempia ja jälkeläisiä, ei pääsääntöisesti pidä käyttää jalostukseen. Geenitestin tulosten perusteella kantajia ja jopa sairaita koiria voidaan erittäin painavin perustein käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Lasiaisen rappeuma (vitreous degeneraatio)

Lasiaisen rappeumaa tavataan mm. italianvinttikoiralla, whippetillä ja monilla pienillä roduilla. Lasiainen on normaalisti geelimäinen rakenne, jossa iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti. Lasiaisuoto tarkoittaa rappeutuneen lasiaisen vuotoa etukammioon.

Pitkälle edenneeseen rappeumaan voi liittyä mm. verkkokalvon irtoamisriski. Raja normaalin ja sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa. Sairaita yksilöitä voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen (kumppani mielellään terve).

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)

PRA (progressiivinen retina atrofia) eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia.

PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen.

Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua.

Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

PRA-sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Geenitestillä kantajaksi todettua koiraa voidaan käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Näköhermon pään hypoplasia/mikropapilla ja coloboma

Näköhermon pään vajaakehitys tarkoittaa epänormaalin pientä +/- toimimatonta näköhermon päätä ja siitä käytetään termejä papillan hypoplasia ja mikropapilla. Hypoplasia on näistä vakavampi ja siihen liittyy sokeus. Näitä kahta on usein vaikea erottaa toisistaan virallisessa silmätutkimuksessa, jossa pupilli on valmiiksi laajennettu eikä sen vastetta valolle voida arvioida. Koska kyseessä todennäköisesti on saman sairauden eri vakavuusasteet, ei kumpaakaan suositella jalostukseen.

Näköhermonpään coloboma on synnynnäinen kehityshäiriö, jossa näköhermosta puuttuu kudosta. Yleisimmin se liittyy ns. collie eye anomaliaan (CEA), mutta satunnaisesti sitä nähdään itsenäisenä muutoksena muillakin roduilla. Coloboman koko ja sen myötä vaikutus näkökykyyn vaihtelee minimaalisesta vakavaan. CEA-roduissa colobomakoiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Koska kyseessä on potentiaalisesti sokeuttava vika, ei muissakaan roduissa näköhermonpään coloboma-diagnoosin saanutta koiraa pidä käyttää jalostukseen.

Kuivasilmäisyys (KCS)

Keratokonjunktivitis sicca (KCS) eli kuivasilmäisyys on monella rodulla perinnölliseksi epäilty sairaus jossa kyynelnesteen tuotto vähenee osin tai kokonaan aiheuttaen silmään sarveiskalvon ja sidekalvon tulehdusta, kipua ja näkökyvyn heikkenemistä sarveiskalvomuutosten takia.

Kuivasilmäisyyttä esiintyy erityisesti kääpiöroduilla. Kuivasilmäisyyden syynä voi olla perinnöllisen alttiuden lisäksi mm eri lääkeaineet, kyynelrauhanen hermotuksen häiriöt, aineenvaihduntasairaudet, infektiot ja autoimmuunisairaudet. Perinnölliseksi oletetut paikalliset tiettyyn kudostyyppiin kohdistuvat autoimmuunisairaudet ovat todennäköisesti tavallisin kuivasilmäisyyden syy koirilla.

Oireet alkavat sidekalvon punoituksena ja silmän rähmimisenä. Silmä rähmii usein runsaasti ja rähmä on tyypillisesti silmän pintaan tarttuvaa ja hyvin sitkeää. Silmä voi olla valoarka ja potilas herkästi siristelee tai ”vinkkaa” silmää. Sarveiskalvo voi samentua, verisuonittua ja pigmentoitua aiheuttaen näkökyvyn heikkenemistä. Sarveiskalvon haavaumat ovat melko tavallisia. Silmä kutiaa ja on kivulias.

Diagnoosi tehdään mm. mittaamalla kyynelnesteen tuotto nk. Schirmerin kyyneltestillä (STT, Schirmer Tear Test). Normaali STT tulos on 15-25 mm /min.

Hoitona käytetään paikallisesti silmävoiteita ja -tippoja jotka parantavat kyynelnesteen tuottoa ja kosteuttavat silmää.

Kuivasilmäistä yksilöä, mikäli syyksi voidaan epäillä perinnöllistä kuivasilmäisyyttä, ei pidä käyttää jalostukseen.

(Lähde: Suomen Kennelliiton silmäsairstyöryhmä silmätarkastuseläinlääkärit Sari Jalomäki, Elina Pietilä ja Päivi Vanhapelto)

Taulukko 24: 1990-2020 syntyneiden japaninpystykorvien silmätutkimukset (Lähde: Koiranet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2020	139	16	12 %	16	100 %
2019	76	8	11 %	7	88 %
2018	131	26	20 %	21	81 %
2017	95	16	17 %	12	75 %
2016	166	27	16 %	27	100 %
2015	164	14	9 %	13	93 %
2014	157	28	18 %	25	89 %
2013	160	29	18 %	24	83 %
2012	153	18	12 %	15	83 %
2011	157	21	13 %	18	86 %
2010	201	23	11 %	21	91 %
2009	198	24	12 %	22	92 %
2008	179	24	13 %	23	96 %
2007	147	12	8 %	11	92 %
2006	207	26	13 %	24	92 %
2005	185	12	6 %	11	92 %
2004	171	20	12 %	20	100 %
2003	145	6	4 %	6	100 %
2002	146	10	7 %	10	100 %
2001	151	10	7 %	10	100 %
2000	158	2	1 %	1	50 %
1999	173	6	3 %	6	100 %
1998	175	7	4 %	6	86 %
1997	205	7	3 %	7	100 %
1996	194	1	1 %	1	100 %
1995	277	9	3 %	9	100 %
1994	343	5	1 %	5	100 %
1993	356	3	1 %	3	100 %
1992	364	3	1 %	2	67 %
1991	337	0	0 %	0	0 %
1990	329	2	1 %	2	100 %
Yhteensä	6039	415	7 %	378	91 %

Japaninpystykorvilta on silmiä tutkittu vuonna 1990 syntyneistä koirista alkaen. Silmien tutkiminen on melko vähäistä, ainoastaan 7 % kaikista 1990-2020 syntyneistä koirista on silmätarkastettu. Vuonna 2000 syntyneistä eteenpäin tutkimukset ovat hieman lisääntyneet.

Taulukko 25: 1990-2020 syntyneiden japaninpystykorvien silmädiagnoosit (Lähde: Koiranet)

Diagnoosi	Esiintymiä
Caruncular trichiasis, todettu	1
Distichiasis, todettu	14
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	377
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, ei todettu	1
Iris hypoplasia, todettu	1
Kaihin laajuus, lievä	1
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	2
Kortikaalinen katarakta, todettu	7
Kuivasilmäisyys, todettu	1
Lasiaisen rappeuma, todettu	1
Linssiluksaatio, todettu	1
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1
Muu verkkokalvon sairaus, todettu	1
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	1
Näköhermon coloboma, todettu	1
Näköhermon vajaakehitys / mikropapilla, todettu	2
Posterior polaarinen katarakta, todettu	2
PPM, diagnoosi avoin	3
PPM, todettu	1
PPM, iris-iris, todettu	6
PPM, iris-kornea, todettu	1
PRA, epäilyttävä	1
PRA, todettu	2
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	1
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	1
Silmämuutosten vakavuus, lievä	10
Silmämuutosten vakavuus, vakava	1

Katarakta-diagnooseja on tehty Suomessa kahdelle koiralle, jotka molemmat olivat tutkimushetkellä vanhempia (8-10-vuotiaita). Kumpikin näistä koirista on tutkittu nuorempana virallisesti terveeksi.

Ruotsissa ja Norjassa on myös havaittu useammalla vanhemmalla koiralla katarakta ja tilannetta selvitetään tutkimalla enemmän erityisesti vanhempien koirien silmiä.

Mikäli koiralla on todettu katarakta alle 6-vuotiaana, ei sitä suositella käytettäväksi jalostukseen. Suositellaan, että yli 6-vuotiaana todettua kataraktaa sairastavaa koiraa käytetään jalostukseen vain toisen osapuolen ollessa tältä osin terve.

Suurin osa tutkituista on ollut varsin nuoria koiria, joita ei ole silmätarkastettu vanhemmalla iällä uudelleen. Koska silmien tilanne ei välttämättä pysy ennallaan koko koiran elinikää, ei näiden tulosten osalta voida tehdä juurikaan päätelmiä japaninpystykorvien silmäterveyden suhteen. Jotta saamme enemmän tietoa japaninpystykorvien silmien tilanteesta, suosittelemme erityisesti vanhempien koirien virallista silmäpeilaamista.

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira

kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema)

Suomessa on muutamia japaninpystykorvia, joiden tiedetään saaneen epileptisiä kohtauksia, mutta epilepsiaa sairastavien koirien todellista määrää ei tiedetä. Tilanteen kartoittamiseksi käyttöön on luotu epilepsiakysely, jonka avulla tilanteen kartoittamista jatketaan.

Kyselyissä ilmi tulleet epileptisiä kohtauksia saaneet koirat, joiden omistajat ovat antaneet luvan julkaista tiedot:

- Ares FIN56864/08 (Mikuko-Inu Cilmäterä – Pihlajaniemen Kawaii Kawa)
- Donorei Fyoer FIN51659/05 (Jean V. Rollenden Haus – Jasam’s Take Oh Misch-Ja D’Showman)
- **Fuji-San Merlin’s Magic FIN36451/05 (Jasam’s Take Oh Kiko To Akido – Fuji-San Shangri-La)**
- Jasam’s Take Oh Misch-Ja D’Showman FIN38116/01 (Jasam’s Great Showman To Akido – Kullhagas Beautiful Take Oh Bonnie)
- **Käpälän Walle FI14748/12 (Twinibon’s Faithful Fellow – Fuji-San Quiet Wind)**
- **Käpälän Wille FI14749/12 (Twinibon’s Faithful Fellow – Fuji-San Quiet Wind)**
- Mikuko-Inu Cilmäterä FIN51825/05 (Bella Godivas Belcore – Mikuko-Inu Mimosa No Hana)
- Saarnion Ginga-Joo FIN39286/02 (Aiganai – Tamilan Ivory White)
- Valkoviuhkan Minni FIN31661/99 (Onnen Samurai Pami – Valkoviuhkan Kikka)

Atopia ja muut autoimmuunisairaudet

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntainen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksuneen jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja Japaninpystykorvan jalostuksen tavoiteohjelma

hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema)

Autoimmuunisairaudet liittyvät yksilön puolustusmekanismeihin. Autoimmuunisairaus tuhoaa virheellisesti yksilön omia kudoksia ja siihen liittyy usein perinnöllinen alttius. Autoimmuunisairauksia on lukuisia. Koirien autoimmuunisairauksiin kuuluvat yleisimpinä allergiat, atopiat, kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, Addisonin tauti, trombosytopenia, immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia, reuman kaltaiset sairaudet, autoimmuuni aivokalvontulehdus ja erilaiset suolistosairaudet. (Lähde: Helsingin Yliopisto/Lohen tutkimusryhmä, www.koirangeenit.fi)

Kyselyissä ilmi tulleet eläinlääkärin toteamat atopiaa/allergiaa sairastaneet koirat, joiden omistajat ovat antaneet luvan julkaista tiedot:

- Agnes-Akina FIN37631/08 (Kullhagas Great Yeo-Sing – Kickitinas Allis-Akina)
- Donorei Diletto FIN38548/04 (Millan Renny – Tamilan Ice Angel)
- Lumivyöryn Magee Kundi FIN34781/07 (Donorei Diletto – Lumivyöryn Afrodite)
- Pihlajaniemen Celladonna FIN23780/02 (Confettie's Special Jackpot – Pihlajaniemen Cindy)

Atopiasta, allergiasta tai autoimmuunisairaudesta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Suositellaan sairauden huomioon ottamista lähisukulaisten jalostuskäytössä.

Pikkuaivoataksia

Ataksia on etenevä pikkuaivojen rappeuma. Ataksian oireet ovatkin nähtävissä ensin motorisina ongelmina, kuten esim. liikkumisen häiriöinä. Sairaus on etenevä, mutta voi edetä yksilöllisellä tahdilla. Pikkuaivojen ataksian tausta on useimmilla eriroduilla resessiivisesti periytyvä eli jälkeläinen saa sairaan geenin molemmilta vanhemmiltaan. Suomessa on tiedossa kaksi vuonna 2005 syntynyttä pentua samasta pentueesta, joilla on 10 viikkoisesta alkaen esiintynyt keskushermosto-oireita. Tutkineet eläinlääkärit ovat epäilleet sairautta oireiden perusteella periytyväksi pikkuaivojen ataksiaksi, mutta tarkempaa tutkimusta ei näiden koirien osalta ole tehty ja varmuutta diagnoosiin ei ole saatu. Tämän jälkeen ei ole tullut tietoon uusia tapauksia. Tilannetta seurataan terveystarkkailujen avulla.

Lihasdystrofia

Japaninpystykorvilla on tavattu lihasdystrofiaa, joka aiheuttaa lihasten heikkoutta sekä surkastumista. Lihasten surkastuminen on edetessään johtanut koiran kuolemaan nuorella iällä. Ensimmäisiä oireita voivat olla heikko liikunnan kestäminen, epänormaali kävely, lihaskivut, vaikeudet pureskella tai niellä, lihasten heikkous, normaalia kevyempi/pienempi koko. Oireet alkavat 10-12 viikon iässä tai myöhemmin ja suurin osa sairastuneista kuolee 15 kuukauden ikään mennessä.

Sairauden on todettu periytyvän resessiivisesti X-kromosomiin sitoutuneesti. Koska nartuilla on kaksi X-kromosomia ja uroksilla vain yksi, tulee sairaus pääsääntöisesti esille vain uroksilla ja se periytyy sairautta kantavalta nartulta. Sairaus johtaa pääsääntöisesti kuolemaan nuorella iällä, joten sairastuneet urokset eivät yleensä ehdi lisääntyä ja sitä kautta periyttää sairautta eteenpäin. Geenitestin testausvaiheessa tuli kuitenkin esille 8-vuotias uros, jolla oli sairaudesta lievempi muoto ja kyseiselle urokselle oli ehtinyt syntyä useita pentueita. Tämä on hyvin harvinaista, mutta mahdollista, joten tämän tiedon valossa olisi mahdollista syntyä myös sairastunut narttu, mikäli sen isä olisi sairas ja emä kantaja. Yhtään sairasta narttua ei ole kuitenkaan tähän mennessä tavattu.

Esimerkkejä periytymisestä

Terve uros & kantaja narttu

- 25% mahdollisuus syntyä terveitä uroksia
- 25% mahdollisuus syntyä sairaita uroksia
- 25% mahdollisuus syntyä terveitä narttuja, jotka eivät ole sairauden kantajia
- 25% mahdollisuus syntyä narttuja, jotka ovat oireettomia sairauden kantajia

Sairas uros & terve narttu

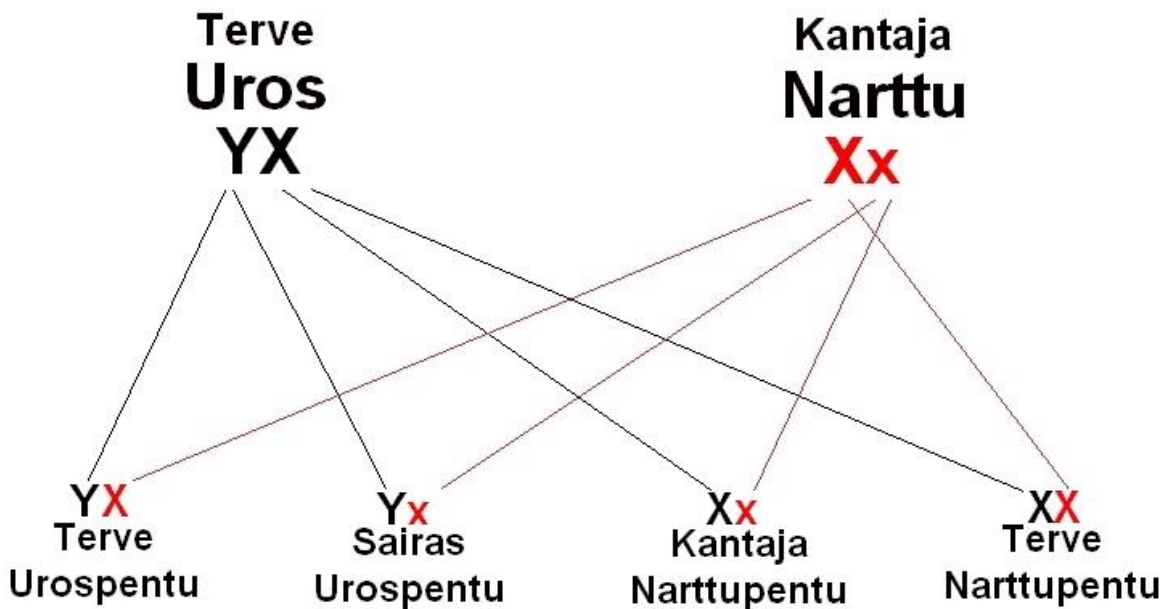
- 50% mahdollisuus syntyä terveitä uroksia
- 50% mahdollisuus syntyä narttuja, jotka ovat oireettomia sairauden kantajia

Sairas uros & kantaja narttu

- 25% mahdollisuus syntyä terveitä uroksia
- 25% mahdollisuus syntyä sairaita uroksia
- 25% mahdollisuus syntyä narttuja, jotka ovat oireettomia sairauden kantajia
- 25% mahdollisuus syntyä sairaita narttuja, jotka eivät ole sairauden kantajia

Sairas uros & sairaa narttu

- 100% sairaita pentuja, sukupuolesta riippumatta

Y = "uros" kromosomi

X = kromosomi ilman sairausgeeniä

X = kromosomi ilman sairausgeeniä

x = kromosomi, jossa on sairausgeeni

Y-kromosomissa ei ole vastakappaletta sairausgeenille, joten se ei voi kumota kyseisen geenin vaikutusta.

Sairauteen on kehitetty geenitesti, joka oli valmis testattavaksi syksyllä 2012. Tutkimusryhmä pyysi näytteitä eri puolilta maailmaa japaninpystykorvista ja Suomesta lähetettiin 21 japaninpystykorvan näytteet testattavaksi. Näiden mukana oli kahden Irlannista tuodun koiran näytteet.

Suomeen on tuotu vuonna 2007 syntyneet kolme pentua, joista yksi narttu on rekisteröity Suomessa sekä 2008 syntynyt narttu, joka on myös rekisteröity Suomessa. Yhdelläkään näistä koirista ei ole Suomessa jälkeläisiä.

Suomeen rekisteröityjen Irlannista tuotujen koirien geenitestitulokset:

- Crystalclear Eastern Promise (s. 2007) terve/ei kantaja
- Crystalclear Moondancer (s. 2008) kantaja

Koska sairautta ei ole tavattu kuin koirilla, joilla on irlantilaisia koiria sukutaulussaan, ei kaikkien japaninpystykorvien geenitestaaminen ole tarpeen. Mikäli koiralla on irlantilaisia koiria sukutaulussaan, tulee se geenitestata ennen jalostuskäyttöä ellei lihasdystrofiaa aiheuttavan geenimutaation kantajuutta voida poissulkea vanhempien geenitestin perusteella. Sairaiden koirien tai kantajien jalostuskäyttöä ei hyväksytä.

Kivesvika

Kivesvian esiintyvyyttä ei ole tarkoin tiedossa, mutta lähes joka vuosi tiedetään syntyvän urospentuja, joilla kivekset eivät laskeudu normaalisti. Useimmiten toinen kiveksistä on jäänyt laskeutumatta, harvemmin molemmat. Laskeutumattomat kivekset jäävät yleensä vatsaonteloon tai nivuskanavaan. Todellista kivesten puuttumista ei ole

todettu. Kivesvika voi periä yhtä hyvin isän kuin emän kautta, joten kivesvikaisuutta jättäneen yhdistelmän molemmat vanhemmat ovat jalostuskäytössä riskitekijöitä.

Purentavirheet ja hammaspuutokset

Japaninpystykorvilla on aina esiintynyt jonkin verran virheellisiä purentoja ja niitä oli jo ensimmäisillä tuontikoirillakin. Aiemmin purentavirheistä yleisimmät ovat tasa- ja lievä alapurenta. Tasapurenta, epätasainen purenta ja lievä alapurenta (käänteinen saksipurenta) ovat lähinnä ulkomuodollinen virhe eivätkä yleensä aiheuta koiralle ongelmia. Vino-, ylä-, voimakas alapurenta ja kapea alaleuka, joka aiheuttaa hampaiden asentovirheitä, voivat vaikeuttaa suun sulkeutumista tai aiheuttaa painaumia esimerkiksi ikeniin tai kitalakeen ja tulehduksia suuonteloon hampaiden virheasentojen vuoksi. Kapea alaleuka ja hampaiden asentovirheet ovat yleistyneet huolestuttavasti. Vuosina 2011-2014 jalostustarkastetuista 90 japaninpystykorvasta 8,1 %:lla tarkastetuista oli kevyt tai kapea alaleuka. Kulmahampaan painuminen ikeneen tai vastaava hampaanasetovirhe havaittiin 7,2 %:lla tarkastetuista koirista. **2016-2020 jalostustarkastettiin 59 japaninpystykorvaa ja näistä 12 (20%) koiralla oli kapea alaleuka.** Alaleukojen kapeuteen ja keveyteen tulee kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa.

Taulukko 26: Purentavirheet (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Alapurenta	Tasapurenta	Tiukka purenta	Vinopurenta	Yläpurenta	Ahdas purenta
2020	139	0	0	0	0	0	0	0
2019	76	3	0	0	0	0	0	0
2018	130	15	0	0	0	0	0	0
2017	95	5	0	0	0	0	0	0
2016	166	8	1	0	2	0	0	0
2015	164	11	0	0	1	0	0	0
2014	157	7	0	0	0	0	1	0
2013	160	12	0	1	1	0	0	1
2012	153	10	1	1	0	1	0	0
2011	157	7	0	0	0	0	0	1
2010	201	24	0	1	1	0	0	2
2009	198	14	0	1	0	0	0	2
2008	179	23	0	1	0	0	0	2
2007	146	11	0	0	0	0	0	0
2006	207	18	0	0	2	0	0	1
2005	185	20	0	0	0	0	0	0
2004	171	10	0	0	1	0	0	0
2003	145	17	0	1	1	0	0	0
2002	146	10	0	0	0	0	0	0
2001	151	25	0	1	1	1	0	0
2000	158	18	0	0	3	0	0	1
1999	173	19	2	1	0	0	0	1
1998	175	30	2	1	2	0	0	0
1997	205	19	1	1	1	0	0	0
1996	194	12	0	1	1	0	0	0
1995	277	27	0	1	5	0	1	0
1994	343	53	1	1	6	1	2	0
1993	356	42	4	1	5	1	1	1
1992	364	53	1	3	2	0	1	2
1991	337	37	1	0	5	0	0	0
1990	329	33	2	1	3	0	1	0
Yhteensä	6037	593	16	18	43	4	7	14

Hammaspuutoksia japaninpystykorvilla esiintyy melko paljon, tavallisimmin pieniä välihampaita, P1 ja P2 premolaareja. Tiedetään myös sellaisia välihammaspuutoksia, joissa pysyvät välihampaat ovat kasvaneet normaalisti, mutta pudonneet myöhemmin, mikä todennäköisesti johtuu lähes puuttuvasta juuresta. Välihampaiden puuttuminen ei ole kovinkaan merkittävää koiran terveyden kannalta, mutta on suositeltavaa että yhdistelmän toisella osapuolella olisi täysi hampaisto.

Japaninpystykorvilla on kirjattu jalostustarkastuksissa myös muutamia etuhammaspuutoksia, jolloin koiran alaleuka on ollut niin kapea, etteivät kaikki etuhampaat ole mahtuneet paikoilleen. 2000-luvulla on **muutamalla** koiralla myös tavattu erikoisempi etuhammaspuutos, jossa samasta juuresta kasvaa 2-3 hammasta ja hampaiden välissä saattaa olla isompi rako. Näyttelyssä tällainen hammaspuutos on vakava virhe.

Taulukko 27: Hammaspuutokset (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Välih.puutos 1-2 kpl	Välih.puutos 3-4 kpl	Välih.puutos yli 4 kpl	Etuhammas- puutos	Poskihammas- puutos
2020	139	0	0	0	0	0	0
2019	76	3	1	0	0	1	0
2018	130	15	5	0	0	0	0
2017	95	5	3	0	0	0	0
2016	166	8	2	0	0	0	0
2015	164	11	4	0	0	0	3
2014	157	7	2	0	0	0	0
2013	160	12	3	2	0	0	0
2012	153	10	0	0	0	0	0
2011	157	7	2	1	0	0	0
2010	201	24	8	2	1	0	0
2009	198	14	4	1	1	0	0
2008	179	23	5	1	2	1	1
2007	146	11	3	2	1	0	0
2006	207	18	8	1	0	0	0
2005	185	20	3	0	0	0	0
2004	171	10	5	0	0	0	0
2003	145	17	2	1	1	0	0
2002	146	10	1	1	0	0	1
2001	151	25	6	4	0	1	0
2000	158	18	5	1	1	1	0
1999	173	19	11	1	0	0	0
1998	175	30	14	2	1	0	0
1997	205	19	6	5	1	1	0
1996	194	12	4	2	0	0	0
1995	277	27	5	1	0	0	0
1994	343	53	17	0	0	1	0
1993	356	42	10	0	0	1	0
1992	364	53	20	4	1	1	0
1991	337	37	9	2	0	0	0
1990	329	33	10	1	0	1	0
Yhteensä	6037	593	178	35	10	9	5

Häntäviat

Japaninpystykorvilla on jalostustarkastuksissa ja näyttelyissä todettu voimakkaasti kierteisiä (spiraalimaisia) ja jäykkiä häntäruotoja sekä jonkin verran häntämutkia. Muutamalla pennulla tiedetään olleen jo syntyessään usean kouden muodostama lyhyt, paksuruotoinen, töpöhäntää muistuttava häntä. Häntämutkan vaikutuksesta koirien

terveyteen ei ole todistettavaa tietoa olemassa, mutta usean häntämutkan seurauksena voi jäykkä mutkainen häntä aiheuttaa koiralle ongelmia. Häntämutka on voimakkaasti periytyvä ominaisuus ja ulkomuodollinen virhe.

Japaninpystykorvilla esiintyy myös ns. paimenkoukkua, jossa hännän pää kiertyy ja jäykistyy pienimpien nikamien kohdalta. Paimenkoukkua ei pidetä häntävikana, vaan se on yleinen useilla pystykorvaroduilla.

Vuotavat silmät

Rodussamme on vaivana ns. overweeping eyes eli vuotavat silmät. Vuotaminen on japaninpystykorvalla hyvin nähtävissä, koska kyynelneste värjää valkoiset karvat punertavan ruskeiksi. Silmien jatkuvan, runsaan vuotamisen katsotaan aiheutuvan kyynelkanavien ahtaudesta tai liian ulkonevista silmistä, jolloin vikaa voidaan pitää perinnöllisenä. Vuotaminen voi olla myös vähäistä ja tilapäistä ja johtua ei-perinnöllisistä tekijöistä.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Japaninpystykorvien yleisimmistä kuolinsyistä ei ole muuta tilastoa saatavissa kuin KoiraNetin tilasto, jossa on vielä kovin vähän ilmoitettuja tapauksia. Tilaston mukaan rodun keskimääräinen kuolinikä on 11 vuotta.

Taulukko 28: Japaninpystykorvien kuolinsyytilasto vuoteen 2021 (Lähde: KoiraNet)

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	10 vuotta 7 kuukautta	6
Hermostollinen sairaus	8 vuotta 4 kuukautta	4
Iho- ja korvasairaudet	7 vuotta 7 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	9 vuotta 2 kuukautta	4
Kadonnut	4 vuotta 2 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 2 kuukautta	59
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 5 kuukautta	26
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 5 kuukautta	16
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 4 kuukautta	6
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 9 kuukautta	12
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 1 kuukautta	6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	8 vuotta 1 kuukautta	21
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 1 kuukautta	2
Petovahinko	13 vuotta 1 kuukautta	1
Selkäsairaus	11 vuotta 0 kuukautta	3
Silmäsairaus	13 vuotta 3 kuukautta	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 vuotta 2 kuukautta	4
Sydänsairaus	11 vuotta 6 kuukautta	42
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 2 kuukautta	25
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 5 kuukautta	175
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	8 vuotta 7 kuukautta	20
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 9 kuukautta	104
Kaikki yhteensä	11 vuotta 0 kuukautta	541

4.3.4 Lisääntyminen

Kasvattajien kesken on noussut huolta lisääntymiskäyttäytymisen ja tiinehtyvyyden osalta. Keräämme tietoa tilanteesta. Pentukuolleisuus on rodulla suhteellisen pieni ja synnynnäisiä vikoja tai epämuodostumia syntyy hyvin harvoin. **Pääsääntöisesti synnytykset sujuvat ongelmitta.**

Japaninpystykorvapentujen syntymäpaino vaihtelee tavallisimmin 120-250 g välillä. Joskus syntyy tästä pienempiä pentuja, jotka saattavat tarvita ulkopuolista apua selviytyäkseen. **Kasvattajille vuosina 2018-2020 lähetetyn pentuekyselyyn perustuva keskipaino pennuilla oli 188 g.**

Taulukko 29: Rodun keskimääräinen pentuekoko (Lähde: Koiranet 28.1.2022)

2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
3	4	3,1	3,5	3,7	3,5	3,3	3,5	3,4	3,6	3,4

2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
3,6	3,4	3,7	3,4	3,7	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,2

Taulukko 30: Yhteenveto pentuekyselyn vastauksista (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry / Pentuekyselyt 2006-2020)

Rek. vuosi	pentueita	vastattuja	syntyivät vrk astutuksesta	normaaleja synnytyksiä	epänormaaleja synnytyksiä	pentujen paino keskimäärin	kuolleita pentuja
2020	32	16	59-65	15	1	195 g	2
2019	28	15	58-67	14	1	195 g	9
2018	34	19	58-65	19	0	176 g	3
2017	30	9	59-66	9	0	188g	4
2016	44	26	56-65	24	2	188g	3
2015	47	28	58-69	28	0	197g	4
2014	46	22	56-67	22	0	182g	13
2013	48	31	58-67	30	1	196g	5
2012	45	35	58-64	34	1	188g	5
2011	51	40	55-65	38	2	184g	9
2010	47	35	56-63	31	4	195g	4
2009	52	31	56-68	31	0	181g	8
2008	53	26	58-64	25	1	179 g	1
2007	41	27	58-69	24	3	172 g	1
2006	52	43	56-64	38	5	182 g	7

Taulukko 31: Epänormaalit synnytykset (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry / Pentuekyselyt 2006-2020)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
keisarinleikkaus	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	1	-	1	1	2
polttoheikkous (kalkin tai hormonivalmisteen käyttö synnytyksessä)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1
liian suuri pentu vaikeuttanut synnytystä	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
hitaasti käynnistynyt synnytys (suuri pentue)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Taulukko 32: Kuolleina syntyneet tai syntymän jälkeen kuolleet tai lopetetut pennut ja kuolinsyyt (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys / Pentuekyselyt 2006-2020)

Kuolinsyy	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Pieni koko	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3	3	-	-	2
Vatsa-avanne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1
Vesipää	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sokea pentu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
hopenpuute (Pitkittynyt synnytys, keisarinleikkaus)	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
heikko pentu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
tapaturma	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
munuaisen vajaatoiminta	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
huulihalkio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
kitalakihalkio	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
ruokatorven laajentuma	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
epäselvä (kuollut syntymän jälkeen)	1	4	1	1	1	-	3	1	2	-	-	3	-	1	-
epäselvä (syntynyt kuolleena)	0	5	2	2	1	2	7	1	3	3	1	-	-	-	-

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Japaninpystykorva on anatomialtaan normaali eikä rodussa ole sellaisia piirteitä, jotka altistaisivat rodun yksilöitä sairauksille, hyvinvointi- tai lisääntymisongelmille. Takaraajojen kulmauksiin tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota, koska suorat takaraajat ovat altistava tekijä patellaluksaatiolle.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Japaninpystykorvien yleisin luustosairaus on polvilumpion sijoiltaanmeno. Polvia on tarkastettu jo vuosia ja tilanne polvien osalta on pysynyt koko ajan suunnilleen samanlaisena. Terveitä polvia 2000-2020 vuosina syntyneistä ja tutkituista oli 81%, 1. asteen vikaa 14 %, 2. asteen vikaa 5 % ja 3. asteen vikaa 1 %.

Lonkkadysplasian osalta tervelonkkaisia on 69% (A tai B), C-lonkkaisia 25 % ja D-lonkkaisia 5 % sekä 1 E-lonkkainen vuosina 2000-2020 syntyneistä tutkituista koirista.

Kyynärniveliltään suurin osa japaninpystykorvista on terveitä (95%), neljällä prosentilla tutkituista koirista oli 1. asteen kyynärvika ja viidellä koiralla (1%) 2. asteen vika. Kahdella koiralla oli myös 3. asteen vika ja näillä samasta pentueesta olevilla sisaruksilla oli vakavia muutoksia myös muissa eturaajojen nivelissä. Tällä hetkellä ei ole tietoa kuinka paljon vastaavia tapauksia on olemassa, mutta tilannetta pyritään kartoittamaan terveystarkastuksen avulla.

Selkien tutkiminen japaninpystykorvilla on vielä melko vähäistä, mutta niiden tutkiminen on lisääntynyt vuoden 2016 jälkeen. Välimuotoisen lanne-ristinikaman osalta terveitä on 82%, kahdeksalla prosentilla tutkituista koirista oli 1.asteen muutos ja yhdellä koiralla (1%) 2.asteen muutos. Kahdella koiralla (3%) oli 3.asteen muutos ja viidellä koiralla (7%) oli 4.asteen muutos.

Nikamien epämuotoisuuden osalta suurin osa on terveitä (94%). Neljällä koiralla (6%) oli 1.asteen muutos. 2.-4.asteen muutoksia ei ole todettu japaninpystykorvilla. Spondyloosia on tutkittu ainoastaan 4% 2010-2019 syntyneistä japaninpystykorvista. Kaikilla tutkituilla koirilla oli terve selkä spondyloosin osalta.

Silmien tutkiminen japaninpystykorvilla on melko vähäistä, ainoastaan 7 % kaikista 1990-2020 syntyneistä koirista on silmätarkastettu. Yhdeksällä prosentilla tutkituista koirista oli jokin silmädiagnoosi.

Viimeisten vuosien jalostustarkastuksessa on ilmennyt, että viidesosalla tarkastetuista on havaittu kapea alaleuka. Alaleukojen kapeuteen ja keveyteen tulee kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa.

Epilepsiatapauksia tulee ilmi harvakseltaan. Sairauden yleisyyttä on kartoitettu erillisen kyselyn avulla ja kartoitusta jatketaan.

Kasvattajien kesken on noussut huolta lisääntymiskäyttäytymisen ja tiinehtyvyyden osalta. Keräämme tietoa tilanteesta. Pentukuolleisuus on rodulla suhteellisen pieni ja synnyntä vikoja tai epämuodostumia syntyy hyvin harvoin. Pääsääntöisesti synnytykset sujuvat ongelmitta.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Ryhmä: 5, FCI:n numero: 262. Hyväksytty: FCI 3.12.1992, SKL-FKK 8.3.1995

Alkuperämaa: Japani

KÄYTTÖTARKOITUS: Seurakoira.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Japaninpystykorvan sanotaan polveutuvan suurikokoisista valkoisista saksalaisista pystykorvista, joita tuotiin Japaniin vuoden 1920 tienoilla Siperian mantereeseen ja Koillis-Kiinan kautta. Noin vuonna 1921 rotu esitettiin ensimmäistä kertaa koiranäyttelyssä Tokiossa. Myöhemmin, vuonna 1925, Kanadasta tuotiin kaksi paria valkoisia pystykorvia. Vuoteen 1936 mennessä koiria oli tuotu Kanadasta, USA:sta, Australiasta ja Kiinasta. Lopulta niiden jälkeläisiä risteytettiin keskenään, jotta saataisiin aikaan

uusi parempi rotu. Toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1948 Japanin Kennelklubi laati yhdenmukaisen rotumääritelmän, joka on ollut voimassa tähän päivään saakka.

YLEISVAIKUTELMA: Japaninpystykorva on runsasturkkinen ja väriltään puhtaanvalkoinen. Sillä on terävä kuono, kolmionmuotoiset pystyt korvat ja selän päälle kaartuva tuuheahevainen häntä. Rotu on kestävä ja kokonaisuudessaan hyvin tasapainoinen. Sen sopusuhtainen kauneus ilmentää tälle rodulle tyypillistä eloisuutta, arvokkuutta ja tyylikkyyttä.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Säkäkorkeuden suhde rungon pituuteen on 10 : 11.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Älykäs, hyväntuulinen ja valpas. Äänekkyys ei ole sallittua.

PÄÄ: Pään koko on sopusuhteissa rungon kanssa, pää on kohtuullisen leveä ja pyöristynyt.

Kallo-osa: Takaosastaan levein. Otsa kohtuullisen kehittynyt.

Otsapenger: Selvä.

Kirsu: Pieni, pyöreä ja musta.

Kuono-osa: Terävä ja hyvin tasapainoinen; kuonon kärki on hieman pyöristynyt.

Huulet: Tiiviit ja mieluiten mustat.

Hampaat / purenta: Hampaat valkoiset ja vahvat; leikkaava purenta.

Silmät: Kohtuullisen suuret, mantelin muotoiset, hieman vinoasentoiset ja väriltään tummat. Silmäluomien reunat ovat mustat.

Korvat: Korkealle kiinnittyneet, pienet, kolmionmuotoiset ja pystyt; eteenpäin suuntautuneet, eivät liian etäällä toisistaan.

KAULA: Kohtuullisen pitkä, kaulalihakset hyvin kehittyneet.

RUNKO

Säkä: Korkea.

Selkä: Suora ja lyhyt.

Lanne: Leveä.

Rintakehä: Leveä ja syvä, kylkiluut hyvin kaareutuneet.

Alalinja ja vatsa: Kohtuullisen kohoava.

HÄNTÄ: Korkealle kiinnittynyt, kohtuullisen pitkä ja selän päällä kannettu.

RAAJAT

Eturaajat

Yleisvaikutelma: Suorat.

Lavat: Hyvin viistot.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Käpälät: Muodoltaan kuten kissankäpälät. Päkiät paksut, päkiät ja kynnet väriltään mieluiten mustat.

Takaraajat

Yleisvaikutelma: Lihaksikkaat.

Polvet: Kohtuullisesti kulmautuneet.

Kintereet: Kohtuullisesti kulmautuneet.

Käpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Nopeat ja tehokkaat.

KARVAPEITE

Karva: Peitinkarva suoraa ja pystyä. Pohjavilla lyhyttä, pehmeää ja tiheää. Kuonossa, korvissa, kyynärvarsien etupuolella ja kintereiden alapuolella karvapeite on lyhyttä, muualla runsasta ja pitkää. Varsinkin kaula, lavat ja eturinta ovat kauniin runsaskarvaiset; myös häntä on pitkä- ja runsaskarvainen.

Väri: Puhtaan valkoinen.

KOKO

Säkäkorkeus: Uroksilla 30 - 38 cm. Nartut ovat hieman uroksia pienempiä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

Ylä- tai alapurenta; voimakkaasti kiertyvä häntä; arkuus; äänekkyys.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Luppakorvat; ei selän päällä kannettu häntä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Rakenne: Japaninpystykorvan säkä on korkea ja koko etuosan kuuluu olla ryhdikäs. Painuneita etuosia näkyy useilla koirilla, mihin syynä on useimmiten matala säkä tai lyhyet eturaajat. Raajaluuston tulee olla sopusuhtainen koiran kokoon, runkoon ja turkkiin nähden. Eturinta on usein puutteellinen, mutta myös liian kapeita ja kehittymättömiä rintakehiä on paljon. Puutteelliset takakulmaukset ovat yleistymään päin.

Liikkeet: Japaninpystykorva liikkuu kevyesti ja vaivattomasti. Liikunta on nopeaa ja tehokasta, ei kuitenkaan voimakasta, vahvaa ravausta. Liikunta toimii hyvin rakenteen mittapuuna. Ahtaat takaliikkeet, melovat, liian leveät tai korkeat etuliikkeet ovat yleisiä. Länkisääriä ja liian leveitä takaosia on vähemmän.

Koko: Rotumääritelmän sallima koon vaihtelu 8 cm, on hyvin suuri tämän kokoiselle rodulle ja etenkin ylisuurien koirien syntyvyys kasvaa kun näyttelyvoittajissa suositaan kookkaita, ylärajalla tai jopa sen ylikin olevia koiria. Koon tulisi pysyä sallituissa rajoissa ja suosia etupäässä keskikokoisia koiria. Mikäli säkäkorkeus on rotumääritelmän sallimissa rajoissa, on koiran kokonaisuus senttejä tärkeämpi, mutta äärityyppien suosiminen ei ole toivottavaa.

Purentavirheet ja hammaspuutokset: Japaninpystykorvalla kuuluu olla leikkaava purenta ja vahvat hampaat. Välihammaspuutoksia esiintyy melko runsaasti. Kaikista purentavirheistä ja hammaspuutoksista tulisi mainita näyttelyarvosteluissa. Tasa-, käänteinen saksi-, hyvin lievä ylä- tai epätasainen hammasrivi alentaa palkintosijaa ja selvä ala-, avoin, vino- tai yläpurenta ovat vakavia virheitä. Kapean alaleuan aiheuttamat kulmahampaiden asentovirheet ovat myös virheitä, jotka alentavat palkintosijaa.

Sukupuolileima: Japaninpystykorvissa on ollut liian raskaspäisiä koiria, jotka ovat viime vuosina keventyneet. Sen seurauksena myös uroksien sukupuolileimat ovat heikentyneet ja joskus on vaikea enää erottaa urosta ja narttua muuten kuin ehkä koon puolesta.

Silmien väri ja muoto: Rodussa esiintyy paljon eri asteista vaaleasilmäisyyttä, ani harvoin näkee enää oikean värisiä silmiä. Japaninpystykorvan silmien tulee olla aivan tummat ja näyttää auringossakin tummilta, ei ruskeilta. Silmien väri on tärkeä yksityiskohta ja sen tulee säilyä rodun erityispiirteenä. Silmät ovat myös harvoin oikeamuotoiset. Useilla koirilla ne ovat pyöreät tai ulkonevat, joskus näkee jopa liian pieniä silmiä. Japaninpystykorvan rodunomainen ilme vaatii oikean väriset ja muotoiset silmät. Oikeamuotoiset silmät japaninpystykorvalla eivät ole mantelinmuotoiset, vaikka rotumääritelmässä niin mainitaankin, vaan ns. ginkgo-pähkinän muotoiset, joka on mantelia hieman suurempi ja pyöreämpi.

Pigmentti: Kirsupigmentin tulisi olla musta vuoden ympäri. Kirsupigmentin vähäistä haalistumista talvella ja keväällä tulisi pitää vain lievänä virheenä, mutta selvä puutteellisuus kirsupigmentissä on jo selkeä virhe. Veteraani-iässä pigmentti voi hieman haalistua, mutta silloinkaan se ei saa olla puutteellinen. Pigmenttikatkot huulissa ja silmien ympärillä ovat vakava virhe.

Takaraajat: Japaninpystykorvilla esiintyy myös kannuksia takajaloissa. Aiemmin niitä on poistettu, mutta nykyään poistaminen on kiellettyä. Takaraajojen kannukset eivät vaikuta palkintosijaan.

Turkki: Japaninpystykorvien lisääntynyt ongelma on liian pitkä tai liian lyhyt peitinkarva. Osalla koirista peitinkarva on liian pitkää, liehuva eikä karva nouse pystyyn. Tähän saattaa olla syynä myös pohjavillan puute. Liian lyhyt turkki on silloin, kun siinä ei enää selvästi erotu kaulus tai lapojen ja eturinnan pitempi karva. Etenkin uroksilla kaulus on erittäin selvästi erottuva. Aikaisemmin voimassa ollut rotumääritelmä nimesi erikseen virheeksi lyhyen peitinkarvan, mutta nykyisessä rotumääritelmässä siitä ei enää ole mainintaa. Pehmeä peitinkarva on yhtä lailla virheellinen ja hoidon kannalta ääritapauksissa jopa ongelmallinen. Pehmeä peitinkarva ei välttämättä ole laineikasta tai kiharaa ja pehmeä turkki on usein runsas ja näyttävä sekä myös vaikuttaa valkoisemmalta. Rotumääritelmä ei erikseen mainitse turkin karkeudesta, mutta kuvaus ”suora ja pysty” viittaa selvästi karkeampaan peitinkarvaan.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Taulukko 33: Näyttelykäynnit ja koiran saama paras laatumaininta (Lähde: KoiraNet)

vuosi	syntyneitä	näyttelyyn osallistuneet (syntyneistä)	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2020	137	28 (20%)	21 (75%)	6 (21%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2019	74	16 (22%)	12 (75%)	4 (25%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2018	125	43 (34%)	36 (84%)	6 (14%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (3%)
2017	92	26 (28%)	19 (73%)	6 (23%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2016	166	50 (30%)	42 (84%)	7 (14%)	0 (%)	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)
2015	164	45 (27%)	35 (78%)	7 (16%)	2 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)
2014	155	43 (28%)	40 (93%)	3 (7%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2013	156	54 (35%)	41 (76%)	11 (20%)	1 (2%)	1 (2%)	0 (0%)	0 (0%)
2012	153	42 (27%)	28 (67%)	12 (29%)	2 (5%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2011	155	48 (31%)	36 (75%)	11 (23%)	1 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2010	197	61 (31%)	54 (89%)	6 (10%)	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)	0 (0%)
2009	194	69 (34%),	52 (75%)	7 (10%)	10 14	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2008	174	59 (30%)	40 (68%)	12 (20%)	6 (10%)	1 (2%)	0 (0%)	0 (0%)
2007	140	38 (27%)	12 (75%)	4 (25%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2006	203	67 (33%)	54 (81%)	12 (18%)	1 (1%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2005	181	46 (25%)	33 (72%)	7 (15%)	4 (9%)	1 (2%)	0 (0%)	1 (2%)
Yhteensä	2466	735 (30%)	570 (78%)	124 (17%)	32 (4%)	4 (1%)	1 (0%)	4 (1%)

Taulukko 34: Kaikki näyttelykäynnit ja laatumaininnat syntymävuosittain (Lähde: KoiraNet)

vuosi	syntyneitä	kaikki näyttelykäynnit	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2020	139	94	60 (64%)	31 (33%)	3 (3%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2019	76	74	38 (51%)	30 (41%)	5 (7%)	0 (0%)	1 (1%)	0 (0%)
2018	131	284	219 (77%)	57 (20%)	5 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (1%)
2017	95	257	214 (83%)	33 (13%)	9 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0%)
2016	166	646	520 (80%)	106 (16%)	16 (2%)	1 (0%)	3 (0%)	0 (0%)
2015	164	322	242 (75%)	67 (21%)	11 (3%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)
2014	157	727	570 (78%)	134 (18%)	19 (3%)	1 (0%)	0 (0%)	3 (0%)
2013	160	760	550 (72%)	187 (25%)	21 (3%)	1 (0%)	0 (0%)	1 (0%)
2012	153	566	437 (77%)	112 (20%)	16 (3%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0%)
2011	157	736	552 (75%)	154 (21%)	25 (3%)	1 (0%)	1 (0%)	3 (0%)
2010	201	781	550 (70%)	191 (24%)	36 (5%)	3 (0%)	1 (0%)	0 (0%)
2009	198	980	724 (74%)	186 (19%)	60 (6%)	3 (0%)	4 (0%)	3 (0%)
2008	179	734	491 (67%)	178 (24%)	59 (8%)	4 (1%)	1 (0%)	1 (0%)
2007	147	549	349 (64%)	152 (28%)	40 (7%)	4 (1%)	1 (0%)	3 (1%)
2006	207	1331	909 (68%)	298 (22%)	104 (8%)	8 (1%)	4 (0%)	8 (1%)
2005	185	614	352 (57%)	190 (31%)	64 (10%)	3 (0%)	0 (0%)	5 (1%)
Yhteensä	2515	9455	6777 (72%)	2106 (22%)	493 (5%)	29 (0%)	16 (0%)	34 (0%)

Taulukko 35: Kaikki näyttelykäynnit ja laatumaininnat tapahtumavuosittain (Lähde: KoiraNet)

vuosi	kaikki näyttelykäynnit	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2020	122	98 (80%)	21 (17%)	3 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
2019	718	607 (85%)	93 (13%)	16 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (0%)
2018	668	554 (83%)	99 (15%)	12 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (0%)
2017	816	676 (83%)	123 (15%)	12 (1%)	1 (0%)	2 (0%)	2 (0%)
2016	757	596 (79%)	136 (18%)	23 (3%)	0 (0%)	1 (0%)	1 (0%)
2015	868	652 (75%)	187 (22%)	25 (3%)	1 (0%)	0 (0%)	3 (0%)
2014	854	676 (79%)	152 (18%)	23 (3%)	1 (0%)	1 (0%)	1 (0%)
2013	779	601 (77%)	145 (19%)	29 (4%)	1 (0%)	1 (0%)	2 (0%)
2012	788	568 (72%)	179 (23%)	37 (5%)	0 (0%)	1 (0%)	3 (0%)
2011	664	505 (76%)	129 (19%)	21 (3%)	7 (1%)	2 (0%)	0 (0%)
2010	768	484 (63%)	213 (28%)	66 (9%)	2 (0%)	1 (0%)	2 (0%)
2009	773	459 (59%)	210 (27%)	84 (11%)	10 (1%)	5 (1%)	5 (1%)
2008	757	471 (62%)	213 (28%)	63 (8%)	2 (0%)	3 (0%)	5 (1%)
2007	801	480 (60%)	225 (28%)	85 (11%)	8 (1%)	2 (0%)	1 (0%)
2006	832	550 (66%)	218 (26%)	51 (6%)	4 (0%)	4 (0%)	5 (1%)
2005	758	470 (62%)	221 (29%)	57 (8%)	4 (1%)	1 (0%)	5 (1%)
Yhteensä	11723	8447 (72%)	2564 (22%)	607 (5%)	41 (0%)	24 (0%)	40 (0%)

Näyttelyissä käy keskimäärin noin 46 japaninpystykorvaa (30%) eri vuosina syntyneitä koiria. Suurimmalla osalla koirista paras laatumaininta on erinomainen (78 %) ja erittäin hyvä (17 %). Suurin osa niistä koirista, joilla paras laatumaininta on H tai T, ovat käyneet näyttelyissä vain kerran, mutta niillä jotka ovat käyneet useammissa näyttelyissä ovat palkinnot parantuneet useampien tuomarien arvostellessa.

Keskimäärin 72 % kaikista annetuista laatumaininnoista on erinomainen (ERI) ja 22 % erittäin hyvä (EH). Laatumainintaa hyvä (H) jaettiin vain 5 % ja muita laatumainintoja 0-1 %. Annettujen laatumainintojen perusteella japaninpystykorvat ovat ulkomuodoltaan hyvin korkeatasoisia. Tilasto antaa kuitenkin hieman väärän kuvan koirien

tasosta, sillä osa ulkomuototuomareista ei jaa muita palkintoja kuin ERI:ä ja EH:ta, jotkut ulkomaalaiset tuomarit jopa kaikille ERI:n koirien tasosta riippumatta.

Taulukko 36: Vuosina 1990-2020 syntyneet jalostustarkastuksissa hyväksytyt ja eri syistä hylätyt japaninpystykorvat.

(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Hyväksyttyjä	Hylättyjä sairaus/vika	Hylättyjä käytös	Hylättyjä koko	Hylättyjä purenta	Hylättyjä kivesvika	Hylättyjä ulkomuoto	Hylättyjä kunto	Hylättyjä yhteensä
2020	139	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2019	76	3	2	1	0	0	0	0	0	0	1
2018	131	15	15	0	0	0	0	0	0	0	0
2017	95	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0
2016	166	8	7	0	0	0	1	0	0	0	1
2015	164	11	9	1	0	0	0	1	0	0	2
2014	157	7	6	0	0	0	0	1	0	0	1
2013	160	12	11	0	0	0	0	1	0	0	1
2012	153	10	6	1	0	1	2	0	0	0	4
2011	157	7	6	0	0	1	0	0	0	0	1
2010	201	24	21	1	0	2	0	0	0	0	3
2009	198	14	12	0	0	0	0	0	1	1	2
2008	179	23	15	1	3	2	0	1	0	1	8
2007	147	11	10	0	0	1	0	0	0	0	1
2006	207	18	16	1	0	0	0	0	0	1	2
2005	185	20	17	0	1	2	0	0	0	0	3
2004	171	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	145	17	17	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	146	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	151	25	24	0	0	0	0	1	0	0	1
2000	158	18	17	0	1	0	0	0	0	0	1
1999	173	19	17	0	0	0	2	0	0	0	2
1998	175	30	24	0	1	3	2	0	0	0	6
1997	205	19	14	2	0	1	2	0	0	0	5
1996	194	12	11	0	0	1	0	0	0	0	1
1995	277	27	26	0	0	1	0	0	0	0	1
1994	343	53	47	0	0	2	3	0	1	0	6
1993	356	42	34	0	0	1	7	0	0	0	8
1992	364	53	39	1	0	4	6	1	2	0	14
1991	337	37	29	1	0	5	1	1	0	0	8
1990	329	33	25	2	0	2	2	1	1	0	8
Yhteensä	6039	593	502	11	6	29	29	8	5	3	91

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Japaninpystykorva on terverakenteinen ilman liioiteltuja piirteitä ja soveltuu rakenteensa puolesta hyvin käyttötarkoitukseensa seurakoiraksi sekä harrastuslajeista mm. agilityyn ja **rally-tokoon**. Käyttötarkoituksen kannalta ei japaninpystykorvalla ole kovin paljon vaatimuksia ulkomuodon osalta, mutta rodun valttina on aina ollut

sopiva koko ja kestävyys, joka mahdollistaa koiran helpon kuljettamisen mukana lähes kaikkialla ja kokonsa puolesta japaninpystykorva on helppo käsitellä eri tilanteissa.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa on havaittu, että heikentynyt/puutteellinen pigmentti on yleistynyt runsaasti. Myös silmien väri on vaalentunut ja täysin tummia silmiä ei enää juurikaan ole.

Jalostustarkastuksissa havaitut kapeat/kevyet alaleuat ja kulmahampaiden asentovirheet ovat yleistyneet huomattavasti. Koska nämä virheet häiritsevät mahdollisesti koiran elämää aiheuttaen kipua, tulee niihin kiinnittää erityistä huomiota.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Jalostuksen tavoiteohjelmalla pyrittiin säilyttämään nykyinen hyvä terveystilanne ja seurakoiraluonteinen japaninpystykorva ja neuvonnalla lisäämään terveystutkimuksia ja kasvattajien tietämystä rodun tilanteesta.

Erilaisilla terveys- ja lisääntymiskyselyillä on saatu kartoitettua rodun terveystilannetta ja lisääntymiskäyttäytymistä. Näiden mukaan rodun keskimääräinen terveystilanne on hyvä ja **lisääntymiskäyttäytymisen osalta selvitetään tilannetta.**

Jalostustarkastuksilla on seurattu rodun tasoa kokonaisuudessaan. Tarkastuksissa on tullut ilmi yleistynyt alaleuan kapeus ja heikkous, joka voi aiheuttaa hampaiden painumista ikeniin. Tähän pitää tulevaisuudessa kiinnittää huomiota. Muilta osin jalostustarkastukset eivät ole tuoneet esille uusia ongelmia.

Yksittäisten koirien liikakäyttö on vähentynyt, mutta populaatio ei ole laajentunut, koska useat jalostuskoirat ovat toisilleen läheistä sukua. **Lisäksi rekisteröintimäärät ovat laskeneet.**

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Japaninpystykorvan tulee toimia tulevaisuudessakin sen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa seurakoirana ja soveltua rodulle sopiviin harrastelajeihin ja ulkona liikkumiseen ympärivuotisesti. Japaninpystykorva on sopusuhtainen pienehkö koira, jolla on vankka runko ja siihen sopiva luusto. Se on kokonsa ja rakenteensa puolesta erinomainen kestävä seurakoiraksi, joka on kätevä kuljettaa mukana ja jota on helppo käsitellä. Rotu on yleisesti terve ja pitkäikäinen. Luonteen tulee olla ystävällinen, oppivainen ja iloinen. Arkuutta ja aggressiivisuutta ei seurakoiralla saa esiintyä. Japaninpystykorva synnyttää ja hoitaa pentunsa vaivattomasti ja astutukset tapahtuvat luonnollisesti.

Näiden ominaisuuksien säilymiseksi, asetetaan tavoitteeksi:

- populaation koon pysyminen vakaana ja tehollinen populaatio riittävänä
- jalostuspohjaa laajennetaan käyttämällä useampia koiria jalostukseen, erityisesti uroksia
- kiinnitetään huomiota koirien jälkeläismääriin sekä toisen polven jälkeläismääriin
- kotimaisten koirien jalostuskäyttöä laajennetaan
- rodun sukusiitosaste ei saa merkittävästi nousta
- kiinnitetään huomiota alaleukoihin jalostusvalinnoissa
- terveyden osalta tilanne tulee säilyä vähintään ennallaan
- kiinnitetään huomiota pigmentin ja silmien väriin jalostusvalinnoissa

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Kasvattajan päämääränä suositellaan olevan terve ja hyväluonteinen koira rodun ulkomuotoa ja alkuperää unohtamatta. Jalostukseen ei suositella vihaisen tai pelokkaan koiran käyttämistä. Terveystietä varten vähintään polvet tulee tarkastaa molemmilta vanhemmilta, jotta rodun hyvä tilanne siltä osin jatkuisi. Jalostuksen kannalta olisi suositeltavaa, että ainakin toinen vanhempi olisi tutkittu laajemmin: kyynärpäiden ja lonkkien lisäksi suositellaan tutkittavan myös selkä, silmät ja sydän. Jalostusvalinnoissa suositellaan käsittelemään tutkimatonta koira sairautena, kunnes se on terveeksi tutkittu. Tästä syystä suosittelemme käyttämään aina tutkittua koira yhdistelmän toisena osapuolena.

Yleiset jalostussuosituks

- Narttu on täyttänyt 18 kuukautta.
- Uros on täyttänyt 12 kuukautta.
- Yläikärajoissa tulee noudattaa Kennelliiton rekisteriohjetta
- Arkaa, vihaista tai sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Suomessa rekisteröidyllä koiralla tulee olla voimassaoleva polvitarkastuslausunto
- Näyttelyistä vähintään EH-tulos tai hyväksytty ulkomuodon jalostustarkastus
- Näyttelyissä kolme kertaa aggressiivisen käytöksen takia hylätyn tai jalostustarkastuksessa aggressiivisen käyttäytymisen vuoksi hylätyn koiran jalostuskäyttöä ei hyväksytä.
- Narttua, jolle on tehty keisarinleikkaus kaksi kertaa, ei suositella jalostukseen

Muut suositukset

- Yksittäisen koiran enimmäisjälkeläismäärä koko elinajalta saa olla korkeintaan 5 % yhden sukupolven (4 vuotta) aikana syntyneistä pennuista, mikä japaninpystykorvalla merkitsee koiran koko elinaikana korkeintaan 22 pentua viimeisen sukupolven mukaan laskettuna (2017-2020).
- Yksittäisen koiran jälkeläiset toisessa polvessa eivät saa ylittää 10 % yhden sukupolven aikana syntyneistä pennuista, mikä merkitsee korkeintaan 45 jälkeläistä 2. polvessa viimeisen sukupolven mukaan laskettuna (2017-2020).
- Siitosyhdistelmän sukusiitosprosentti viiden sukupolven mukaan laskettuna saa olla korkeintaan 6,25 % (serkusparitus).
- Rotuyhdistyksen terveys- ja luonnekyselyyn vastaaminen kaikista jalostukseen käytetyistä/käytettävistä koirista.
- Rotuyhdistyksen pentuekyselyyn vastaaminen syntyneistä pentueista.

Terveyssuosituks

Sairaus tai vika	Koiran jalostuskäyttö	Sisarusten jalostuskäyttö	Vanhempien jalostuskäyttö
Polvilumpion sijoiltaanmeno	Suositellaan korkeintaan 1. asteen polvivian omaavan koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla tervepolvinen.	Huomioitava sisarusten polvitulokset siitosvalintoja tehdessä.	Huomioitava jälkeläisten polvitulokset siitosvalintoja tehdessä.
Lonkkaniveldysplasia	Suositellaan, että vähintään toinen siitokseen käytettävistä vanhemmista on kuvattu. Suositellaan korkeintaan C-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla terve (A tai B). Suositellaan kuvaamattoman koiran käyttöä vain terveen (A tai B) osapuolen kanssa.	Huomioitava sisarusten lonkkatulokset siitosvalintoja tehdessä.	Huomioitava jälkeläisten lonkkatulokset siitosvalintoja tehdessä.
Kyynärniveldysplasia	Suositellaan, että vähintään toinen siitokseen käytettävistä vanhemmista on kuvattu. Suositellaan korkeintaan 1-asteen omaavan koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla kyynärpäiltään terve. Suositellaan kuvaamattoman koiran käyttöä vain terveen osapuolen kanssa.	Huomioitava sisarusten kyynärtulokset siitosvalintoja tehdessä.	Huomioitava jälkeläisten kyynärtulokset siitosvalintoja tehdessä.
Selkä; LTV	Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1-LTV4 tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0 koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi.	Huomioitava jalostuskäytössä.	Huomioitava jalostuskäytössä.

VA	Suosittelaa korkeintaan VA1 (lievä) omaavan koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla terve.	Huomioitava jalostuskäytössä.	Huomioitava jalostuskäytössä.
SP	Nuoren, SP3 (keskivaikeaa) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja SP4 (vaikea) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on SP0 (spondyloosivapaa) tai jolla on vain lieviä muutoksia.	Huomioitava jalostuskäytössä.	Huomioitava jalostuskäytössä.
Avoin, vino- , ylä- tai voimakas alapurenta	Purentavikaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä purentavikoja.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Kapea alaleuka, joka aiheuttaa kulmahampaiden virheasentoja	Ei suositella jalostuskäyttöön.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Tasa-, käänteinen saksipurenta tai epätasainen hammasrivi	Huomioitava jalostuskäytössä.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä purentavikoja.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Hammaspuutokset	Suosittelaa, että käytetään jalostukseen koiran kanssa, jolla täysi hampaisto.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä hammaspuutoksia.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Silmäsairaudet: PRA	PRA-sairaasta koiraa tai sairauden kantajaa ei saa käyttää jalostukseen, jos geenitestillä ei ole olemassa.	Ei saa käyttää jalostukseen ellei kantajuutta voida todeta geenitestillä.	Ei saa käyttää jalostukseen ellei toisen osapuolen kantajuutta voida selvittää geenitestillä
Katarakta	Sairasta alle 6-vuotiaasta koiraa ei suositella käytettäväksi. Suositellaan, että yli 6-vuotiaana todettua kataraktaa sairastavaa koiraa voidaan käyttää siitokseen vain terveen osapuolen kanssa.	Huomioitava sisarusten silmälausunnot siitosvalintoja tehdessä.	Huomioitava jälkeläisten silmälausunnot siitosvalintoja tehdessä.
Distichiasis ja PPM	Jos koiralla on todettu distichiasis tai PPM, tulee toisen osapuolen olla terve.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Linssiluksaatio, kuivasilmäisyys, mikropapilla/näköhermon vajaakehitys, näköhermon coloboma, lasiaisen rappauma	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.	Riski yhdistelmiä tulee välttää.
Kivesvika	Kivesvikaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä kivesvikaa.	Riski yhdistelmiä tulee välttää ja huomioitava, että molemmat vanhemmat voivat periä yhtä lailla kivesvikaa.

Häntämutka	Häntämutkaisen koiran jalostuskäyttöä ei suositella.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periyttää häntämutkia.	Riskiyhdistelmiä tulee välttää.
Napatyrä	Jos tyrä on suuri ja vaatii leikkauksen, ei jalostuskäyttöä suositella.	Riskiyhdistelmiä tulee välttää.	Riskiyhdistelmiä tulee välttää.
Allergiat, atopia, IMHA/AIHA ja muut autoimmuunisairaudet	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.	Huomioitava jalostuskäytössä.	Huomioitava jalostuskäytössä.
Muut sairaudet	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen.	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen.	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet

- kannustamalla kasvattajia käyttämään entistä laajemmin Suomessa kasvatettuja koiria jalostukseen
- järjestämällä jalostustarkastuksia, jotta löydetään uusia jalostuskelpoisia koiria siitoskäyttöön
- ylläpitämällä jalostusuroslistaa
- keräämällä tietoa kyselyiden avulla koirien terveydestä, luonteesta ja lisääntymisestä
- keräämällä tietoa luonteista MH-luonnekuvauksilla ja luonnetesteillä
- kannustamalla jäsenistöä viemään koiria terveystarkastuksiin tukemalla niitä taloudellisesti
- seuraamalla populaation kehitystä sekä tiedottamalla terveystuloksista, jalostustavoitteista ja jalostussuosituksista
- tiedottamalla koirien jälkeläismääristä ja toisen polven jälkeläismääristä sekä jalostukseen eniten käytettyjen koirien sukulaisuhteista
- järjestämällä kasvattajapäiviä, joissa pohditaan rodun tilannetta yhdessä kasvattajien ja harrastajien kanssa
- tarjoamalla kasvattajille apua tuontikoirien löytämisessä ja sukutaulujen selvittelyssä
- kouluttamalla ulkomuototuomareita

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Uhat	Mahdollisuudet	Varautuminen ongelmiin
Jalostuspohjan kaventuminen	- laadukkaiden kotimaisten urosten jalostuskäytön laajentaminen ja erisukuisten koirien tuominen ulkomailta - astutukset ulkomaisilla koirilla ja tuontisperman käyttäminen	- kasvattajat käyttävät erisukuisia koiria ja välttävät yksittäisten koirien tai samojen sukujen liiakäyttöä - huolehditaan, ettei myöskään toisen polven jälkeläismäärä pääse kasvamaan liian suureksi. - käytetään jalostukseen yhdistelmiä, joiden sukusiitosprosentti ei ylitä 6,25 %. viiden sukupolven mukaan laskettuna. - etsitään uusia uroksia jalostuskäyttöön jalostustarkastuksien avulla
Terveiden heikkeneminen	Japaninpystykorvien terveystilanne nykypäivänä hyvä ja terveitä koiria on saatavana jalostukseen.	- uusia tuontikoiria käytetään aluksi maltillisesti ja seurataan niiden jälkeläisten terveyttä ennen laajempaa jalostuskäyttöä - tiedossa olevien vakavien sairauksien kantajia ei käytetä jalostukseen - kasvattajat käyttävät muihin nähden erisukuisia koiria, etteivät koirat olisi kaikilla saman sukuisia. - käytetään jalostukseen mahdollisimman terveitä yksilöitä - käytetään erityisesti terveitä, vanhempia uroksia jalostukseen
Luonteiden huononeminen	Rodussa edelleen suurin osa hyväluonteisia, tyypillisiä japaninpystykorvia.	- vältetään arkojen ja liian terävien koirien jalostuskäyttöä. - jalostustarkastuksissa ja näyttelyissä käyttäytymiseen kiinnitetään suurempi huomio. - kannustetaan koiran omistajia osallistumaan luonnetesteihin ja MH- luonnekuvauksiin
Kapeat ja kevyet alaleuat	Hyväksytään siitoskäytössä myös käänteinen saksipurenta ja tasapurenta	- koulutetaan tuomareita - tiedotetaan kasvattajia - otetaan huomioon jalostussuosituksissa - kiinnitetään huomiota kunnolliseen leuankaareen ja leuan leveyteen
Silmien ja pigmentin väri	Pyritään käyttämään mahdollisimman tummasilmäisiä ja mustapigmenttisiä yksilöitä jalostukseen	- koulutetaan tuomareita - ei kerrata ongelmaa käyttämällä kahta heikkopigmenttistä keskenään - vältetään käyttämästä vaalea silmäisiä ja pigmentti puutteellisia koiria
Lisääntyminen	Pääsääntöisesti japaninpystykorvat lisääntyvät ongelmitta	- kiinnitetään huomiota lisääntymiskäyttäytymiseen - puhutaan ongelmista avoimesti

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista valvoo Suomen Japaninpystykorvayhdistyksen jalostustoimikunta. Tavoiteohjelman toteutumista seurataan jatkuvasti ja keskeisistä asioista tiedotetaan kasvattajia ja tarpeen mukaan järjestetään infotilaisuuksia kasvattajille ja harrastajille.

7. LÄHTEET

Marco G Piasentin: The Japanese Spitz

MMT Katariina Mäki: Populaation rakenne ja jalostuspohja

MMT Katariina Mäki: Tehollinen populaatiokoko

MMT Katariina Mäki: Sukusiitos

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä Koiranet, <http://jalostus.kennelliitto.fi>

ELL Anu Lappalainen: Polvilumpion sijoiltaanmeno eli patellaluksaatio, www.kennelliitto.fi

ELL Anu Lappalainen: Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö, www.kennelliitto.fi

ELL Anu Lappalainen: Kynäknivelen kasvuhäiriöt, www.kennelliitto.fi

ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema: Koiran epilepsia

Helsingin Yliopisto/Lohen tutkimusryhmä: Autoimmuunisairaudet, www.koirangeenit.fi

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, terveystarkastus

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, allergiatarkastus

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, epilepsiatarkastus

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, pentuekysely

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, jalostustarkastuslausunnot

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, luonnekysely

<https://en.spitz.su/>